INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 1218

21. KOLOVOZA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

XIX. *Etnokamp* u Subotici

Na, oko i o salašu

SADRŽAJ

7

Predstavnici HNV-a u Rumi i Šidu

Radovi na malim maticama odvijaju se prema planu

8

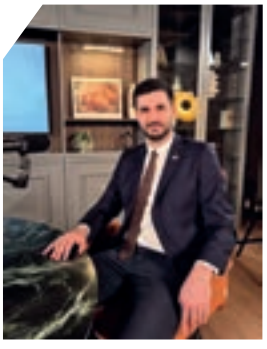
Vatrena stihija diljem Srbije ponovno pokazala važnost profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca

Više od 3.500 hektara Deliblatske pješčare nestalo u plamenu

10

Ivan Zeko-Pivač, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Srbiji

Dijalog nije znak slabosti, nego odgovornosti

20

Priča o 87-godišnjem Zvonku Šariću

»Dobri duh Vrdnika«

26

Žetva u sjeni suše i spora oko otkupne cijene

Sunce obralo suncokret

32

Nova knjiga u nakladi ZKVH-a

Subotička kronika sestara Naše Gospe

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica
UPRAVNI ODBOR:
vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja
RAVNATELJICA:
Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)
REDAKCIJA:
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorica dopisne službe)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: +381 24/55-33-55;
+381 24/55-15-78;
+381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Vatra koja opominje

Početkom kolovoza vatra je buknula na desecima lokacija u Srbiji, od juga zemlje do Vojvodine, a najteža situacija bila je u Deliblatskoj pješčari. Vatrogasci, vojska, šumarske službe, dobrovoljci i helikopterske posade danima su se borili s vatrom koja je, potpomognuta vjetrom, mijenjala smjer i ponovno se razbuktavala.

Prvo pitanje koje se postavlja jest – tko je odgovoran? Stručnjaci upozoravaju da se veliki broj požara povezuje s ljudskim djelovanjem. Bacanje opuška, paljenje vatre na neprikladnom mjestu, spaljivanje trave i naročito žetvenih ostataka mogu biti dovoljni da izazovu požar. Da ne spominjemo ono najgore – namjerno izazivanje požara.

U ovoj priči o uzrocima važne su i klimatske promjene. Rekordne temperature, dugi toplinski valovi, suša i osušena vegetacija čine prirodu mnogo spremnijom da se zapali i mnogo težom za gašenje.

Posljedice nisu samo ono što vidimo u medijima: izgorjela stabla, crni krajolik i kuće kojima se vatra približava. Požar uništava staništa, ekosustave, biološku raznolikost, poljoprivredne površine. A ono što je izgorjelo za nekoliko sati može se vraćati desetljećima. Da ne govorimo o rizicima za živote vatrogasaca i stanovništva.

Prema ocjeni struke, odgovor službi na najkritičnijim požarištima bio je ozbiljan. U gašenje su uključivani dodatni ljudi i tehnika, helikopteri i teška mehanizacija, a u pojedinim područjima i vojska. Slično je bilo i u Hrvatskoj, gdje su u obranu ugroženih područja kod Omiša bile uključene velike vatrogasne snage i protupožarni zrakoplovi.

Problem je, kako dodaju stručnjaci, što se sustav uglavnom aktivira kada vatra već bukne. Stoga je prevencija tu važna stavka. Uz apele da se ne pali strnjika i ne baca opušak, potrebni su nadzor, edukacija, kažnjavanje neodgovornih i sustavno uređenje prostora. Jer ako ekstremne vrućine i suše postaju učestalije, morat ćemo, kako poručuju stručnjaci, naučiti živjeti s većim rizikom od požara.

D. B. P.

Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Srbiji

Objavljena privremena rang-lista s 258 gospodarstava

Prošloga tjedna, 14. kolovoza, u Hrvatskom nacionalnom vijeću održana je konferencija za medije povodom okončanja poljoprivrednog natječaja »Programa razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Srbiji« i objave privremene rang-liste. Na konferenciji su se obratili predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i upravitelj Fondacije *Cro-Fond* **Lazar Cvijin**.

Jasna Vojnić naglasila je kako je ovo prvi put da hrvatski poljoprivrednici u Srbiji dobivaju ovakvu vrstu potpore Republike Hrvatske. Zahvalila je upravitelju *Cro-Fonda* Lazaru Cvijinu, koji je dvije godine obilazio teren i sačinio registar poljoprivrednih gospodarstava na temelju kojeg je pokrenut ovaj program. Zahvalila je i predsjedniku Vlade Republike Hrvatske **Andreju Plenkoviću**, državnom tajniku **Zvonku Milasu** i posebnom savjetniku **Milanu**

Bošnjaku, zamjeniku veleposlanika **Ivanu-Zeki Pivaču** na podršci tijekom cijelog procesa, kao i Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Republike Hrvatske te ministru **Davidu Vlajčiću**, koji je omogućio da se iznos u odnosu na prethodni natječaj uveća.

Ozbiljna gospodarska intervencija

»Hvala poljoprivrednicima jer nije bilo jednostavno po treći, četvrti put ponovno dati povjerenje uz vjeru da će ovaj put možda završiti uspješno. Hvala na strpljenju i povjerenju«, rekla je Vojnić.

Govoreći o konkretnoj potpori, Vojnić je naglasila kako će dva milijuna eura prema trenutnoj rang-listi biti raspoređeno na 258 hrvatskih poljoprivrednih gospodarstava:

»Dva milijuna eura lako postanu samo broj kada ih nekoliko puta izgovorimo. Ali treba zastati i osvijestiti razmjer. To je kapital reda veličine jednog našeg velikog kapitalnog projekta – praktički jedne cijele Matice – koji sada odjednom ulazi u hrvatska poljoprivredna gospodarstva. I neće biti potrošen za jednu godinu. Ostat će u traktorima, strojevima, sijačicama, prskalicama, sustavima za navodnjavanje, plastenicima, pčelarskoj i stočarskoj opremi – i raditi za naše ljude godinama. To više nije simbolična pomoć. To je ozbiljna gospodarska intervencija u našu zajednicu«, rekla je Vojnić.

Prosječno 7.752 eura po gospodarstvu

Izdvojila je kako je gotovo 80 % prijava ostvarilo pravo na potporu, a prosječno je dodijeljeno 7.752 eura po gospodarstvu. Izdvojila je i to da su prve dvije na listi mlade žene poljoprivrednice te izrazila radost zbog potpore ženskom poduzetništvu.

Izrazila je i nadu da ovo neće biti samo jednokratna pomoć, nego tek početak sustavnog osnaživanja hrvatskih poljoprivrednika u Srbiji. Govoreći o kriterijima za bodovanje, naglasila je da je polovicu bodova nosila aktivnost u hrvatskoj zajednici (nastava na hrvatskom jeziku, uključenost u udruge kulture, posjedovanje hrvatskih dokumenata), a drugi dio bodova odnosio se na poljoprivredne kriterije.

Što se tiče teritorijalne rasprostranjenosti, među 258 prijavitelja koji su trenutno iznad financijske crte, 169 gospodarstava je iz Bačke, 44 iz Podunavlja, 43 iz Srijema i dva iz Banata.

Za kraj svojega obraćanja poručila je:

»Radujmo se jedni drugima. Nemojmo prvo gledati: ‘Kako je on dobio, a nije trebao?’. Povjerenstvo je ocjenjivalo i prema bodovima je sastavljena rang-lista. Nema protežiranja, nema povlastica. Ako dokumentacija nije bila ispravna, nije se uzimala u razmatranje, a sve ostalo se bodovalo prema utvrđenim kriterijima. Ako postoji pogreška, postoji postupak prigovora i svatko ga ima pravo koristiti. Ali ako je moj susjed dobio novi stroj, njegovo jače gospodarstvo ne znači moj poraz. To je jedno hrvatsko gospodarstvo više koje je postalo snažnije. Ako želimo snažnu zajednicu, moramo se naučiti radovati i uspjehu drugoga. Test za sve nas.«

O provedbi natječaja

Upravitelj Fondacije *Cro-Fond* Lazar Cvijin podsjetio je na tijek provođenja natječaja, od njegova otvaranja 29. svibnja do isteka roka za prijavu 3. srpnja. Izjavio je da je pristiglo 387 prijava, od kojih je 346 bilo prihvaćeno, a

41 prijava bila je nepotpuna. Nakon primjene svih pravila natječaja i rangiranja, na listi se našlo 325 prijavitelja, od kojih je trenutno 258 iznad financijske crte, a 67 ispod nje.

Kao razlozi zbog kojih prijave nisu zadovoljile kriterije navedeni su nedostavljanje izvoda iz Registra poljoprivrednog gospodarstva, nedostavljanje dokumentacije putem e-maila, neovjereni ili neispravno popunjeni obrasci, jedna prijava pristigla nakon isteka roka te dva gospodarstva koja su postojala kraće od propisanih šest mjeseci. Naglasio je kako takve prijave nisu bodovane jer nisu zadovoljile administrativne uvjete natječaja.

Kao jedan od razloga odbijanja prijave navedeno je i podnošenje više prijava s iste adrese:

»Natječaj je unaprijed propisao da se, ako s iste adrese prebivališta stigne više prijava, u obzir uzima ona s najvećim brojem bodova. Takvih je bilo dvadesetak slučajeva. To je bilo sastavni dio javno objavljenog natječaja te Povjerenstvo nije razmatralo te prijave«, rekao je Cvijin.

Naglasio je kako privremena rang-lista nije konačna te da prijavitelji imaju pravo na podnošenje prigovora do ponedjeljka, 24. kolovoza.

»Prigovori se dostavljaju putem e-maila *Cro-Fondu*, nakon čega se razmatraju i donosi konačna rang-lista. Ako smatrate da je kod vaše prijave napravljena pogreška, koristite propisani postupak prigovora. Upravo zato taj postupak postoji«, naglasio je Cvijin.

Nakon objavljivanja konačne rang-liste prijavitelji će biti obaviješteni o daljnjim koracima realizacije projekta i potpisivanju ugovora, zaključili su na konferenciji.

A. G.

Situacija u subotičkoj PU *Naša radost*

Objavljeni popisi za vrtiće, roditelji traže odgovore

Predškolska ustanova *Naša radost* u Subotici objavila je popise djece primljene u jasličke i vrtićke skupine za pedagošku 2026./2027. godinu. Dugoočekivani popisi izazvali su nezadovoljstvo dijela roditelja čija djeca nisu primljena ili su raspoređena u vrtiće koji im teritorijalno ne odgovaraju.

Situacija je slična i u vrtićima u kojima se program provodi na hrvatskom jeziku. Dio djece od rujna neće biti u skupinama s dosadašnjim vršnjacima, dok su neki roditelji suočeni s rasporedom u drugi vrtić ili poludnevni boravak. Posebno nezadovoljstvo izazvali su slučajevi djece čija se imena nisu našla ni na jednom od objavljenih popisa.

Roditelji su u srijedu, 19. kolovoza, pokušavali dobiti obrazloženje o razlozima zbog kojih njihova djeca nisu primljena, no, kako navode, u ustanovi nisu dobili konkretne odgovore.

U takvoj se situaciji našla i majka dvoje djece koja su prošle godine pohađala vrtić *Marija Petković – Sunčica*. Unatoč tome što su djeca već bila uključena u vrtićki sustav, ove godine nisu pronašla svoje mjesto na objavljenim popisima.

»Došli smo tražiti obrazloženje, ali nitko nije bio nadležan da nam odgovori. Uložit ćemo žalbu, ali ne znam hoće li je uopće netko pročitati. Najviše su pogođeni roditelji čija su djeca već bila u sustavu i pohađala vrtić ovih godina, ali sada nisu primljena«, kaže jedna od nezadovoljnih majki.

Inače, ovogodišnji upis u PU Naša radost bio je svojevrstan presedan – prvi puta roditelji su morali ponovno prijaviti svu djecu, čak i onu koja već pohađaju vrtić, zbog, kako je tada obrazloženo, rekonstrukcije objekta Šumice i promjena u raspoloživim kapacitetima. Sva su djeca morala ponovno proći postupak prijave, a rok za prijavu bio je 5. svibnja.

Iz Naše radosti tada su poručili da će, unatoč radovima i preraspoređivanju, mjesta biti za svu djecu.

Podsjetimo, 5. kolovoza, prije samo dva tjedna, prilikom obilaska rekonstruiranog objekta vrtića Mandarina, Vojnić je govorio o rang-listama i poručio da nijedno dijete neće ostati »ispod crte«.

»Oko 95 posto posla na formiranju lista već je završeno. Čekali smo da *Mandarina* dobije upotrebnu dozvolu kako bismo znali točan broj raspoloživih mjesta. Rang-liste bit će objavljene u najkraćem roku, najkasnije za pet do sedam dana«, rekao je tada Vojnić.

Roditelji imaju pravo podnijeti žalbu do 24. kolovoza, nakon čega će biti utvrđene konačne liste, a za sada nije poznato koliko je djece ostalo »ispod crte«.

H. R.

Hidrološka kriza

Dunav i dalje blizu povijesnog minimuma

Nakon povijesnog minimuma zabilježenog početkom kolovoza Dunav je nakratko porastao, ali se nije vratio u uobičajene okvire. Na sjevernom dijelu njegova toka kroz Srbiju slijedi još nekoliko dana pada, a potom tek manji porast. Najavljene padaline u gornjem slivu mogle bi donekle ublažiti stanje, no za trajniji oporavak potrebna je dugotrajnija i obilnija kiša.

Vodostaj Dunava kod Bezdana 19. kolovoza iznosio je minus 162 centimetra, pokazuju podaci Republičkog hidrometeorološkog zavoda Srbije. To je sedam centimetara više od apsolutnog minimuma od minus 169 centimetara, izmjerenog 5. kolovoza, ali je vodostaj i dalje duboko u području iznimno niskih vrijednosti.

Najnovija prognoza pokazuje da će Dunav kod Bezdana do petka ponovno pasti na minus 168 centimetara, samo centimetar iznad rekorda, nakon čega se do nedjelje očekuje rast na oko minus 154 centimetra. Kod Apatina je izmjereno minus 105, a kod Bogojeva minus 100 centimetara. Na tim se postajama najniže vrijednosti očekuju u petak, odnosno subotu.

U Novom Sadu vodostaj iznosi minus 71 centimetar, a do nedjelje bi mogao pasti na minus 87. Promjena se, dakle, ne prenosi istodobno cijelim tokom, dok se kod Bezdana očekuje manji porast, nizvodno se još može nastaviti opadanje. RHMZ trenutačno stanje opisuje kao stagnaciju i manje opadanje tijekom iduća dva dana, nakon čega bi trebao uslijediti manji porast.

Meteorolozi na koje se poziva Reuters navode da su u uzvodnim dijelovima sliva najavljene padaline koje bi trebale donijeti određeno olakšanje. Ipak, prema sadašnjim prognozama, prije se može govoriti o kratkotrajnom predahu nego o povratku Dunava na normalan vodostaj.

Za osjetniji porast nije dovoljna samo lokalna kiša u Vojvodini ili Srbiji. Presudne su obilnije i višednevne padaline na širem području gornjeg i srednjeg sliva, od južne Njemačke i Austrije prema Slovačkoj i Mađarskoj. Nakon dugotrajne suše dio vode najprije upijaju isušena tla, dok visoke temperature dodatno pojačavaju isparavanje. Zbog toga se svaki pljusak ne pretvara automatski u veći riječni val koji bi stigao do Srbije.

RHMZ za kolovoz predviđa temperature više od višegodišnjeg prosjeka, dok bi količina padalina trebala biti oko prosjeka ili malo ispod njega. U rujnu se u Vojvodini očekuje nešto više kiše od prosječnih vrijednosti, ali ni to ne jamči brz oporavak Dunava jer je presudno gdje će i kojim intenzitetom padaline zahvatiti cijeli sliv.

Posljedice niskog vodostaja već su vidljive na terenu. Početkom kolovoza kod Luke Bogojevo nasukala su se tri broda, a kod Bezdana još jedno plovilo. Zbog suženog plovnog puta smanjeni su transportni kapaciteti, dok se na najkritičnijim dionicama plovidba odvija po posebnim režimima i uz pojačan oprez.

Direkcija za vodne putove svakodnevno objavljuje biltene o stanju i prohodnosti plovnog puta, a lučke kapetanije, prijevoznici i nadležne službe susjednih država razmjenjuju informacije kako bi pravodobno reagirali na promjene. Brodari moraju smanjivati gaz i količinu tereta, što povećava broj potrebnih plovidbi, produljuje prijevoz i podiže njegove troškove.

Prema prognozi od 19. kolovoza, novi rekord kod Bezdana zasad se ne očekuje, ali će mu se vodostaj ponovno približiti na samo jedan centimetar. Dunav, dakle, još ne izlazi iz hidrološke krize, nego nastavlja oscilirati vrlo blizu svoga povijesnog dna.

Priredio: Ivan Ušumović

Predstavnici HNV-a u Rumi i Šidu

Radovi na malim maticama odvijaju se prema planu

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** posjetila je 13. kolovoza malu maticu u Rumi, a nakon toga i malu maticu u Šidu. U izaslanstvu HNV-a bio je i predsjednik Izvršnog odbora **Marinko Katić**.

Mala matica u Rumi u završnoj je fazi obnove dvorišta i ljetne kuhinje Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec*. Tijekom posjeta, predsjednik Društva **Zdenko Lanc** vodio je obilazak objekta koji će uskoro postati prostor dostojan bogata naslijeđa HKPD-a i ponuditi snažniji poticaj za rad.

Tijekom obilaska objekta u Šidu, Vojnić i Katić sastali su se s glavnim projektantom i nadzornim organom poduzećem *Aleksandar*, kao i **Vladanom Biskupljaninom** iz Smedereva, vlasnikom poduzeća koje izvodi radove na rekonstrukciji zgrade i dvorišnog prostora. Ispred Udruge dočekali su ih članovi Upravnog odbora **Josip Rašić** i **Zlatko Ždinjak** te predsjednik Udruge **Josip Pavlović**.

Nakon pregleda dosad izvedenih radova na unutarnjem i vanjskom dijelu objekta, zaključeno je kako se radovi odvijaju predviđenom dinamikom. U nastavku obnove unutarnjeg prostora predstoji postavljanje sanitarija i kuhinjskih elemenata, polica za slike i knjige te kliznih vrata na kuhinji i preklopnih vrata između dviju prostorija u prizemlju. Predviđeni su i završno lakiranje parketa, ličenje zidova te postavljanje lustera i zidne rasvjete.

Na vanjskom dijelu objekta preostaje dovršetak ulaza te fasade prema susjednom dvorištu, uz predviđeno solarno osvjetljenje.

Najzahtjevniji dio radova očekuje se u dvorištu, gdje je predviđeno uklanjanje postojećeg starog betona i zamjena vodovodnih cijevi.

Nakon pripreme odgovarajuće podloge slijedi postavljanje behaton kocki oko objekta i izgradnja staze prema budućoj sjenici koja će se nalaziti na drugom kraju dvorišta. Do sjenice će biti dovedene električne i vodovodne instalacije.

Završna faza uređenja obuhvatit će niveliranje cijelog dvorišnog prostora, formiranje travnjaka i sadnju odabranih vrsta cvijeća, kao i postavljanje sadržaja namijenjenih igri djece mlađe dobi.

Nakon obilaska predsjednica HNV-a Jasna Vojnić izrazila je zadovoljstvo dosad izvedenim radovima i njihovom dinamikom, uz najavljene manje korekcije koje će biti provedene u nastavku obnove.

Vojnić je istaknula kako bi buduća mala matica u Šidu trebala biti reprezentativan prostor koji će, uz ostale sadržaje, omogućiti okupljanje, boravak i druženje ljudi različitih nacionalnih i vjerskih pripadnosti. Istaknula je i važnost prostora u očuvanju i njegovanju bogate kulturne tradicije hrvatske nacionalne manjine, ali i kulture drugih nacionalnih zajednica u lokalnoj sredini, kroz raznovrsnije i sadržajnije aktivnosti.

Marinko Katić očekuje, da će radovi, ako budu nastavljeni ovim tempom, biti završeni ove jeseni.

»Građevinski radovi na obje male matice privode se kraju, a njihov završetak planiran je početkom rujna. U međuvremenu je započelo opremanje prostora, za koje su javne nabave završene, a namještaj se postupno isporučuje. Otvaranje malih matica u Rumi i Šidu planirano je tijekom rujna i listopada«, kaže Katić.

K. P.

Vatrena stihija diljem Srbije ponovno pokazala važnost profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca

Više od 3.500 hektara Deliblatske pješčare nestalo u plamenu

Val požara na otvorenom zahvatio je tijekom kolovoza brojne dijelove Srbije, a najteže je danima u Deliblatskoj pješčari, gdje je vatra do 18. kolovoza zahvatila više od 3.500 hektara šume i niskog raslinja. U gašenju sudjeluju stotine ljudi, među njima i dobrovoljni vatrogasci iz Subotice, Bajmaka, Bikova i Tavankuta. Zamjenik predsjednika DVD-a Tavankut Jasmin Iršević za naš tjednik govori o njihovim intervencijama, ljudskoj nepažnji kao čestom uzroku požara i opremi koja im još uvijek nedostaje

Požar koji se početkom kolovoza razbuktao u Deliblatskoj pješčari prerastao je u najveće i najzahtjevnije požarište u Srbiji. Prema podacima koje je 18. kolovoza objavio RTS, vatrom je zahvaćeno više od 3.500 hektara. Radio-televizija Vojvodine istoga je dana prenijela kako je na terenu bilo 345 ljudi, 95 vozila i 37 radnih strojeva. Uz profesionalne vatrogasce-spasioce angažirani su Vojska Srbije, Helikopterska jedinica MUP-a, radnici *Vojvodinašuma* i *Srbijavoda*, dobrovoljna vatrogasna društva te Srpsko-ruski humanitarni centar.

Najteže u »europskoj Sahari«

Gašenje otežavaju pijesak u kojem se zaglavljuju teška vozila, nepristupačan teren, suša i vjetar koji često mijenja smjer. Ministar unutarnjih poslova **Ivica Dačić** 17. kolovoza izjavio je za Tanjug kako je napravljeno oko 67 kilometara protupožarnih prosjeka. Unatoč tomu, nošen jakim vjetrom, plamen je na jednom mjestu prešao i najširi pojas od približno 120 metara. Spriječeno je širenje vatre prema Devojačkom bunaru, ali je stanje ostalo nepredvidivo.

Zbog velikih potreba za vodom prvi put je u gašenju šumskog požara upotrijebljen i vatrogasno-spasilački brod, postavljen na kanalu Dunav – Tisa – Dunav. Kako je Dačić izjavio za RTV, brod može istodobno puniti 24 vatrogasna vozila. Time se rasterećuju lokalni vodovodi u razdoblju u kojem su zbog suše i iznimno niskog vodostaja raspoložive količine vode dodatno opterećene.

Stanovništvo i kuće, prema posljednjim informacijama, nisu bili neposredno ugroženi, premda su ranije evakuirani stanovnici i posjetitelji naselja Čardak i Šumarak. Uzrok požara još nije službeno potvrđen. **Ivan Tešić** iz Šumskog gospodarstva *Banat* ranije je za *Pančevac* rekao kako se ispituju dvije mogućnosti, da je požar podmetnut ili da se vatra proširila podzemnim korijenskim sustavom s područja na kojem je prethodni požar lokaliziran 22. srpnja. Tvrdnju o podmetanju zato još nije moguće navoditi kao utvrđenu činjenicu.

Deliblatska pješčara najveći je kontinentalni pješčani prostor u Europi i obuhvaća približno 35.000 hektara. Kako je pisao *Danas*, riječ je o jednom od posljednjih velikih ostataka šumsko-stepskih, stepskih i močvarnih ekosustava Panonske nizine, s više od 900 biljnih vrsta i staništima brojnih rijetkih životinja. Ministrica zaštite okoliša **Sara Pavkov** najavila je da bi prvi prijedlog plana sanacije i obnove za razdoblje od 2027. do 2031. godine trebao biti pripremljen u roku od tjedan dana.

U jednom danu 146 požara na otvorenom

Dačić je 17. kolovoza naveo kako je u Srbiji u jednom trenutku bilo 45 aktivnih požara. Dan poslije **Davor Vidović** iz Sektora za izvanredne situacije rekao je za RTS kako je tijekom prethodnog dana zabilježena ukupno 201 intervencija, među kojima 146 požara na otvorenom.

U požaru kod Smedereva stradao je sedamdesetogodišnji muškarac, dok je mlađi čovjek koji mu je pokušao pomoći zadobio opekline. Vidović je naveo i kako je Sektor za izvanredne situacije od početka godine imao oko 24.000 intervencija, od kojih se približno polovica odnosila na požare na otvorenom. U njima su do sredine kolovoza stradale četiri osobe.

Uz Deliblatsku pješčaru, jedno od najtežih požarišta bilo je na planini Stolovi kod Kraljeva. Ondje je vatra zahvatila oko 200 hektara šume i niskog raslinja, a gašenje su otežavali kamenit teren, jak vjetar, magla u višim i gust dim u nižim predjelima. Vatrogasci su se borili i s požarima kod Bujanovca, Bojnika i Bovanskog jezera. Kod Bujanovca intervenciju je otežavala sumnja kako se na dijelu terena još nalaze neeksplodirana ubojna sredstva, dok je požar kod Bovanskog jezera lokaliziran, a osoba osumnjičena da ga je izazvala uhićena.

Visoke temperature, suha vegetacija i vjetar stvaraju uvjete u kojima se mala vatra brzo pretvara u požar velikih razmjera. Nadležni zato ponavljaju apel građanima da tijekom toplinskih valova ne pale travu, biljne ostatke, smeće niti vatru na otvorenom. Požar treba odmah prijaviti vatrogascima, a samostalno gašenje pokušati jedino ako nema opasnosti za ljude.

Tavankutski vatrogasci angažirani na gašenjima

U gašenje požara u Deliblatskoj pješčari uključili su se i dobrovoljni vatrogasci sa sjevera Bačke. DVD Tavankut objavio je kako je, na zapovijed Vatrogasnog saveza Subotice, nekoliko njegovih operativaca tijekom noći upućeno na dvodnevnu ispomoć. Zajedno s njima angažirani su članovi DVD-a Matica Subotica, DVD-a Bajmak i DVD-a Matica – Jedinica Bikovo.

Zamjenik predsjednika DVD-a Tavankut **Jasmin Iršević** za naš tjednik kaže kako je u prvom angažmanu u Deliblatsku pješčaru otišlo pet članova tavankutskog društva, dok su u sljedećem upućena još dvojica. Iako je na području Tavankuta ove godine bilo nešto manje požara nego lani, društvo je više puta odlazilo pomagati profesionalnoj vatrogasnoj jedinici na širem području Subotice.

»Išli smo pomagati kada je gorjelo na Zorki te na kraju Srpskog šora, prema Mađarskoj. Na nekim požarima bili smo sami, a na nekima zajedno s profesionalnom jedinicom«, kaže Iršević. DVD Tavankut ove je godine zabilježio 36 intervencija: 25 požara, šest dežurstava i pet tehničkih intervencija. Uz to su njegovi članovi mjesec dana dežurali tijekom žetve, kada su zbog suhih usjeva, visokih temperatura i rada poljoprivrednih strojeva njive posebno izložene riziku od požara.

Iršević smatra kako je najveći dio požara posljedica ljudske nepažnje, ali upozorava i da bi organizacija cijeloga sustava mogla biti znatno bolja. Angažiranje dobrovoljnih društava na velikim požarištima pokazuje koliko su njihovi ljudi, vozila i poznavanje terena važni kada profesionalne jedinice istodobno imaju velik broj intervencija. Tavankutsko društvo trenutačno raspolaže jednim vozilom s pogonom na sva četiri kotača, dok bi mu, prema Iršićevim riječima, trebala najmanje dva. Drugi vatrogasni kamion nabavljen je u Hrvatskoj, ali unatoč tomu što je dokumentacija predana još početkom svibnja, vozilo i dalje stoji na carini.

»Molimo Boga da se naša šuma ne zapali. Drugi kamion stoji na carini i još nam ne dopuštaju da ga preuzmemo«, kaže Iršević.

DVD Tavankut surađuje s drugim dobrovoljnim društvima, među ostalima s vatrogascima iz Jarmina i Nuštra kroz donacije i razmjenu opreme. Međutim, veliko požarište poput Deliblatske pješčare pokazuje kako dobra volja i požrtvovnost ne mogu u potpunosti nadomjestiti nedostatak vozila i sporu administraciju.

Dok se profesionalni i dobrovoljni vatrogasci bore za svaki protupožarni pojas, najveća pomoć koju građani mogu pružiti jest spriječiti nastanak nove vatre. U ljetu u kojem se u jednom danu bilježi gotovo 150 požara na otvorenom, jedan opušak, spaljivanje strništa ili neopreznо paljenje smeća dovoljno je da još jedno područje postane novo požarište.

Ivan Ušumović

Ivan Zeko-Pivač, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Srbiji

Dijalog nije znak slabosti, nego odgovornosti

Manjinska prava ne smiju biti predmet povremenog političkog interesa niti pitanje koje se otvara samo kada su odnosi Zagreba i Beograda bolji ili lošiji. Ona su pitanje standarda demokracije, vladavine prava i odgovornosti države prema svojim građanima

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Hrvatsko-srpski odnosi i dalje su opterećeni otvorenim pitanjima iz prošlosti, političkim nesuglasicama i manjkom međusobnog povjerenja. Rad Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu manjina, političkih odnosa Zagreba i Beograda te optužbi o hrvatskom uplitanju u unutarnja zbivanja u Srbiji teme su o kojima u intervjuu za *Hrvatsku riječ* govori zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**. Poseban dio razgovora posvećen je hrvatskoj zajednici u Srbiji – njezinu položaju, ostvarivanju manjinskih prava, institucionalnoj stabilnosti i predstojećim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće.

► **Na dužnosti zamjenika veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Srbiji ste oko dvije godine. Došli ste u Srbiju u trenutku kada službeni Beograd i Zagreb nisu imali baš prijateljske odnose. Nažalost, tako je i sada. Koliko na bilateralne odnose utječu otvorena i neriješena pitanja iz prošlosti?**

Otvorena i neriješena pitanja iz prošlosti nedvojbeno snažno utječu na hrvatsko-srpske odnose. Ona nisu

samo pitanja povijesti i diplomacije, nego često imaju vrlo konkretan ljudski i emocionalni sadržaj – osobito kada je riječ o nestalim osobama, pristupu arhivima, povratku imovine, položaju manjina ili pitanjima vezanima uz ratna stradanja. Mislim, međutim, da je važno napraviti razliku između suočavanja s prošlošću i njezina stalnog političkog instrumentaliziranja. Prošlost se ne može promijeniti, ali može se odlučiti hoće li ona biti prepreka budućnosti ili će se njezina otvorena pitanja rješavati odgovorno, kroz institucije i izravni dijalog. U lipnju ove godine ministri **Gordan Grlić Radman** i **Marko Đurić** razgovarali su, među ostalim, o tim pitanjima, uz naglasak na potrebi političke volje i konkretnih rezultata. Važno je naglasiti kako je ministar Grlić Radman, svojim angažmanom, od samoga početka vrlo jasno pokazivao da je, unatoč svim otvorenim pitanjima i razlikama koje postoje između Republike Hrvatske i Republike Srbije, spreman razgovarati i tražiti prostor za suradnju. Činjenica da je u protekle dvije godine čak dva puta dolazio u Republiku Srbiju pokazuje koliko mu je osobno važan neposredan dijalog i koliko želi da se hrvatsko-srpski odnosi ne vode kroz javne polemike i međusobne prozivke. Njegov je pristup vrlo otvoren i angažiran – čvrsto zastupati hrvatske interese i otvoreno govoriti o problemima, ali istodobno pružati ruku suradnje i tražiti ono što dvije zemlje mogu zajedno napraviti. Posebno je važno pitanje nestalih osoba. Tu nije riječ samo o složenom političkom pitanju, nego o obiteljima koje desetljećima čekaju odgovor gdje su njihovi najbliži. Zato smatram da bi upravo na tom području trebalo pokazati najveću odgovornost i najmanje političkog nadmetanja. Prošlost jest jedan od razloga zbog kojih su odnosi složeni, ali ne mora biti razlog zbog kojeg će takvi i ostati. Ključno je otvorena pitanja rješavati jedno po jedno, bez relativiziranja odgovornosti i bez stalnog vraćanja na njih u dnevnopolitičke svrhe. Važno je razgraničiti uzroke i posljedice svega što se dogodilo, pritom ne ističući isključivo ono što predstavlja politički interes. Odgovornost diplomacije upravo je u tome da, ne zaboravljajući prošlost i poštujući žrtve Domovinskog rata, otvara prostor za odnose koji će biti određeni interesima i potrebama ljudi koji danas žive u objema državama.

► **Međuvladin mješoviti odbor za zaštitu manjina (MMO) između Republike Srbije i Republike Hrvatske nije se sastajao nekoliko godina. Što koči rad Odbora? Kada se susreću ministri vanjskih poslova uvijek se govori da će obje strane pojačati i ubrzati svoje aktivnosti kroz rad povjerenstava za pojedina otvorena pitanja, kako bi se što prije postigli konkretni rezultati. Ima li nekih razgovora barem na razini posebnih komisija?**

Istina je da se Međuvladin mješoviti odbor za zaštitu manjina nije sastajao nekoliko godina i žao mi je zbog toga, jer je riječ o važnom mehanizmu izravnog dijaloga o položaju hrvatske manjine u Republici Srbiji i srpske manjine u Republici Hrvatskoj. Kada govorimo o tome što koči rad Odbora, rekao bih da je najveći problem nedostatak kontinuiteta i političke dinamike koja bi omogućila da se dogovoreno doista i provede. Nije problem u tome da nema tema o kojima treba razgovarati – upravo suprotno. Postoji niz pitanja koja treba sustavno pratiti, zbog čega je važno da Odbor ne bude samo mjesto na kojem se konstatira stanje, već mehanizam koji će dovoditi do konkretnih rješenja. Na već spomenutom sastanku u lipnju ove godine ministri su ponovno razgovarali o potrebi održavanja novog sastanka nacionalnih koordinatora i revitalizacije rada pojedinih komisija. Naravno, od razgovora je potrebno prijeći na rezultate zbog čega bih bio, u smislu usuglašenog, oprezno optimističan. Na kraju, upravo su manjine jedan od najvažnijih mostova između Republike Hrvatske i Republike Srbije, a njihov položaj ne bi trebao biti predmet političkog nadmetanja, nego područje na kojem možemo pokazati da je suradnja moguća i kada se oko drugih pitanja ne slažemo. Sve je u domeni političke volje i htijenja. U tom smislu valja imati na umu da Vlada Republike Hrvatske, na čelu s predsjednikom **Andrejom Plenkovićem**, već gotovo desetljeće pokazuje kontinuitet u nastojanju da se održi kvalitetan i konstruktivan dijalog s Republikom Srbijom. O tome svjedoči i činjenica da je posljednji sastanak koordinatora za otvorena pitanja, u listopadu 2024. godine, održan upravo u Zagrebu. Neka i ovim putem bude jasno rečeno – na svaki poziv za razgovor i nastavak dijaloga pristupit ćemo konstruktivno, odgovorno i otvoreno. Međutim, za uspješan dijalog, kao i za tango, potrebno je dvoje.

► **Uz te nagomilane problem iz prošlosti nakon pada nadstrešnice na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu i prosvjeda studenata Republika Hrvatska u tabloidima, pa i izjavama političara spominje se kao država koja podupire ili pokušava utjecati na prosvjede. Zašto je takav narativ dominantan u Republici Srbiji?**

Republika Hrvatska dosljedno poštuje suverenitet Republike Srbije i ne miješa se u njezina unutarnja politička pitanja. To je jasno i čvrsto stajalište koje zastupamo u svim prilikama i koje smo više puta ponovili. Narativi koji se povremeno pojavljuju u dijelu medija ili u političkom prostoru ne mijenjaju tu činjenicu. Ne želim nagađati o razlozima zbog kojih se Republika Hrvatska u pojedinim okolnostima spominje u kontekstu unutarnjih političkih zbivanja u Republici Srbiji. Smatram da je važno razlikovati političku retoriku od službenih odnosa između dviju država. Politička arena ima svoja pravila igre, a približavanje izbora ih dodatno mijenja. To ne opravdavam, ali mogu razumjeti zašto se događa. Istovremeno, to nikako ne podržavam. Naš je interes, kao i interes cijele Europske unije, stabilna, prosperitetna i europski usmjerena Republika Srbija, kao i razvoj kvalitetnih bilateralnih odnosa. Uvjeren sam da se međusobno povjerenje gradi prije svega kroz izravnu komunikaciju, redoviti politički dijalog i konkretne oblike suradnje, a ne kroz medijske interpretacije ili optužbe koje mogu opteretiti odnose. Zato ćemo i dalje biti usmjereni na ono što smatramo najvažnijim – otvoreni dijalog, rješavanje otvorenih pitanja i

jačanje suradnje u područjima u kojima postoji zajednički interes i korist za građane obiju država.

► Nekim državljanima Republike Hrvatske 2025. godine uskraćen je boravak u Republici Srbiji, uz obrazloženje da su sigurnosna prijetnja za Republiku Srbiju. Ima li sada slučajeva da se državljanima Republike Hrvatske ne dozvoljava ulazak u Republiku Srbiju, da im se uskraćuje boravak?

Ne bilježimo trenutačno takve slučajeve i to je dobro. Štoviše, nakon više slučajeva u travnju prošle godine, o kojima ste i sami pisali, nismo bilježili slične pritužbe, što je također dobro. Iskreno se nadam da će tako i ostati i da više neće dolaziti do postupanja poput ovih koja nam, gotovo godinu i pol nakon, ostaju nejasna.

► Inicijativa mladih za ljudska prava objavila je izvješće »Dosje Hrvatska 2: Protjerivanje, targetiranje i drugi primjeri kršenja ljudskih prava građana i građanki Hrvatske u Srbiji (ožujak 2025. – ožujak 2026.)«. Tamo se spominje da je u tom razdoblju u medijima više od 15.000 puta spomenuta riječ »ustaša«, koriste je i državni dužnosnici. Što Vam to govori?

Riječ »ustaša« nerijetko se koristi u Republici Srbiji kao uvreda za osobu koja je etnički Hrvat i to je loše. Suvišno je govoriti o ustašama i režimu prema kojem se suvremena Republika Hrvatska odavno i jasno odredila. Ako je podatak iz izvješća koje navodite točan, on pokazuje da je taj pojam često korišten izvan svog povijesnog značenja, kao sredstvo političke diskvalifikacije i stvaranja negativne slike o Republici Hrvatskoj ili pojedincima koji se s njom povezuju. Takva retorika otežava dijalog, produbljuje nepovjerenje i održava ratne teme u središtu političkog života. Istodobno, odgovornost je svih javnih aktera, bez obzira na državu, da izbjegavaju generalizacije i govor koji potiče neprijateljstvo, te da se prema povijesnim zločinima odnose odgovorno, bez njihove instrumentalizacije u dnevnoj politici.

► Stječe se dojam da odnosi Zagreba i Beograda često ovise o političkom trenutku i unutarnjim prilikama. Koliko je moguće izgraditi stabilne odnose koji neće biti podložni dnevnoj politici?

Stabilni odnosi između Zagreba i Beograda mogu se graditi jedino ako počivaju na jasnim interesima, međusobnom poštovanju i dosljednom provođenju preuzetih obveza, a ne na trenutačnim političkim potrebama ili predizbornim kampanjama. Naravno, povijesna opterećenja neće nestati preko noći i o njima treba razgovarati otvoreno i odgovorno. Međutim, nije u interesu ni Republike Hrvatske ni Republike Srbije da se prošlost koristi kao instrument dnevne politike. Dugoročno povjerenje može se graditi samo kroz predvidljiv dijalog, poštivanje međunarodnog prava, zaštitu prava svih građana i manjinskih zajednica, te spremnost da se otvorena pitanja rješavaju institucijama, a ne političkom retorikom. Dobrosusjedski odnosi nisu pitanje trenutačne političke volje, nego dugoročnog interesa obiju država i stabilnosti cijele regije.

► Hrvatska zajednica u Republici Srbiji često se spominje u kontekstu bilateralnih odnosa, ali njezin položaj ne bi trebao ovisiti o trenutačnom političkom ozračju između Zagreba i Beograda. Kako osigurati da ostvarivanje manjinskih prava bude trajna vrijednost, a ne tema koja dobiva pozornost samo u razdobljima intenzivnijeg političkog dijaloga?

Reciprocitetom, ali prije svega dosljednom provedbom onoga što je već dogovoreno. Vratimo se na 15. studenoga 2004. godine i Sporazum između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore, tadašnje državne zajednice, o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj, potpisan u Beogradu. Taj je Sporazum postavio okvir za ostvarivanje manjinskih prava i pokazao da ona ne bi trebala ovisiti o trenutačnom političkom ozračju, nego biti trajna obveza dviju država. Zato smatram da je najbolji odgovor – provedba Sporazuma i reciprocitet. Republika Hrvatska predano radi na ostvarivanju prava srpske manjine, ali isto tako očekujemo da se prava hrvatske zajednice u Republici Srbiji ostvaruju u punom opsegu i na jednak način. Manjinska prava ne smiju biti predmet povremenog političkog interesa niti pitanje koje se otvara samo kada su odnosi Zagreba i Beograda bolji ili lošiji. Ona su pitanje standarda demokracije, vladavine prava i odgovornosti države prema svojim građanima. Upravo zato smatram da o položaju hrvatske zajednice u Republici Srbiji treba razgovarati kontinuirano, neovisno o tome kakvo je trenutačno političko ozračje između dviju država. Manjine ne smiju biti talac bilateralnih odnosa, nego most između dviju država. Ako želimo da taj most bude čvrst i trajan, onda se dogovoreno mora poštivati s obiju strana.

► Postoje li područja suradnje koja su neopravdano u sjeni političkih nesuglasica? Drugim riječima, gdje dvije države već danas mogu ostvarivati konkretni napredak bez čekanja rješavanja svih otvorenih pitanja? Možda bi dobar primjer za to mogao biti rješavanje problema mještana Vizića i Neština ili možda vlak između Beograda i Zagreba.

Naravno da postoje. Republika Hrvatska i Republika Srbija imaju niz otvorenih pitanja koja je potrebno rješavati, ali ona ne bi smjela biti prepreka suradnji u područjima u kojima postoji zajednički interes i u kojima se konkretni rezultati mogu postići već danas. Upravo su projekti koji neposredno poboljšavaju kvalitetu života građana najbolji primjer kako se može graditi povjerenje. Pritom je važno naglasiti kako je Republika Hrvatska već pokazala da je spremna biti konkretan i odgovoran partner u rješavanju takvih pitanja. Dobar je primjer rješavanje problema prometne povezanosti mještana Vizića i Neština, gdje je Republika Hrvatska pokazala spremnost da kroz praktična rješenja odgovori na potrebe ljudi koji žive uz granicu. Slično vrijedi i za prometno povezivanje dviju država. Obnova kvalitetne željezničke veze između Zagreba i Beograda bila bi važan iskorak ne samo u prometnom smislu, nego i kao simbol otvorenosti, mobilnosti i međusobnog povezivanja ljudi, gospodarstva i kulturnih sadržaja. Takvi projekti šalju poruku da je moguće ostvarivati napredak čak i kada postoje otvorena politička

pitanja. Osim prometa i infrastrukture, postoji značajan prostor za jačanje gospodarske suradnje, prekograničnih projekata financiranih iz europskih fondova, suradnje u području energetike, zaštite okoliša, upravljanja vodnim resursima, znanosti, obrazovanja i kulture. U svim tim područjima već postoje pozitivna iskustva koja vrijedi dodatno razvijati. Republika Hrvatska spremna je biti partner koji će tu suradnju graditi na konkretnim projektima i rezultatima.

► Može li Republika Hrvatska biti partner Republici Srbiji u procesu europskih integracija, a da pritom ostane dosljedna svojim stajalištima o otvorenim bilateralnim pitanjima?

Da, može, i mislim da upravo tako treba pristupiti tom pitanju. Republika Hrvatska kao članica Europske unije ima interes da zemlje jugoistočne Europe napreduju prema europskim standardima, jer to doprinosi stabilnosti, sigurnosti i gospodarskom razvoju cijele regije. Istodobno, potpora europskom putu Republike Srbije ne znači odustajanje od legitimnih hrvatskih stajališta niti od rješavanja otvorenih bilateralnih pitanja. Naprotiv, proces pristupanja Europskoj uniji pruža dodatni okvir u kojem se ta pitanja mogu rješavati kroz dijalog, poštivanje međunarodnog prava i ispunjavanje europskih kriterija. Republika Hrvatska pritom ima pravo očekivati napredak u pitanjima poput rasvjetljavanja sudbine nestalih osoba, procesuiranja ratnih zločina, zaštite prava hrvatske manjine u Republici Srbiji, te jačanja dobrosusjedskih odnosa. Naša je politika dosljedna – podržavamo europsku perspektivu Republike Srbije, ali istodobno očekujemo konkretne rezultate u područjima koja su važna za međusobno povjerenje i trajnu normalizaciju odnosa. Europske integracije nisu samo politički cilj, nego i proces prihvaćanja vrijednosti i standarda koji koriste svim građanima.

► Koliko diplomacija danas ima prostora za tihe, dugoročne iskorake, a koliko je ograničena pritiscima javnosti, medija i političke retorike?

Diplomacija je danas svakako izloženija nego ikada prije. Društvene mreže, medijski ciklusi i trenutačni politički pritisci često stvaraju očekivanje brzih reakcija i jednostavnih odgovora na složena pitanja. Međutim, upravo zato kvalitetna diplomacija mora zadržati sposobnost dugoročnog promišljanja i strpljivog građenja povjerenja. Najvažniji diplomatski pomaci često nisu rezultat javnih istupa, nego kontinuiranog rada stručnih ljudi, otvorenih komunikacijskih kanala i spremnosti da se, unatoč razlikama, traže i pronađu rješenja. To ne znači da javnost treba biti isključena, nego da postoji prostor u kojem se osjetljiva pitanja mogu rješavati bez dodatnog podizanja političkih tenzija. Naravno, demokratske vlasti odgovorne su svojim građanima i javnost ima pravo znati koje ciljeve država zastupa. No uspješna diplomacija zahtijeva ravnotežu između transparentnosti i diskrecije. Kada svaki diplomatski potez postane predmet dnevnopolitičkog nadmetanja, prostor za kompromis postaje uži, a mogućnost postizanja održivih dogovora manja. Vjerujem da su dosljednost, vjerodostojnost i strpljenje i dalje temeljni alati uspješne diplomacije. Oni možda ne donose brze političke bodove, ali dugoročno stvaraju stabilnije odnose i bolje štite nacionalne interese.

► Sve je manje ljudi koji imaju osobno iskustvo zajedničke države, a sve više mladih koji Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju doživljavaju kao dvije susjedne europske zemlje. Mijenja li ta generacijska smjena i okvir bilateralnih odnosa?

Generacijska smjena svakako mijenja perspektivu i

otvara prostor za drukčiji pogled na međusobne odnose. Mlađe generacije nisu opterećene osobnim iskustvom bivše zajedničke države ni ratnih zbivanja onako kako su to starije generacije. Njihovi prioriteti češće su obrazovanje, zapošljavanje, mobilnost, digitalne tehnologije i kvaliteta života, a manje povijesne podjele. To, međutim, ne znači da prošlost treba zaboraviti ili relativizirati. Naprotiv, važno je da se o njoj uči odgovorno i na temelju činjenica, uz poštovanje svih žrtava i svijest o tome koliko su mir, dijalog i suradnja vrijedni. Samo društva koja su spremna suočiti se s prošlošću mogu s povjerenjem graditi budućnost. Vjerujem da upravo nova generacija može dati dodatni poticaj razvoju odnosa Republike Hrvatske i Republike Srbije. Ona će prirodno više vrednovati suradnju u području gospodarstva, znanosti, kulture, sporta i povezivanja ljudi. Zadaća politike pritom nije nametati nove podjele, nego stvarati uvjete u kojima će mladi imati više razloga za suradnju nego za međusobno nepovjerenje. U konačnici, kvalitetni odnosi između dviju država ne grade se samo kroz političke susrete, nego i kroz svakodnevne kontakte građana, akademsku i kulturnu razmjenu, gospodarsku suradnju i zajedničke europske projekte. Upravo će ti oblici suradnje, smatram, dugoročno oblikovati odnose više nego retorika koja često dominira u dnevnoj politici.

► Tijekom gotovo dvije godine službe u Beogradu, što Vas je u Republici Srbiji najviše ugodno ili neugodno iznenadilo, a što smatrate najvećim profesionalnim izazovom?

Boravak u Republici Srbiji pružio mi je priliku iz prve ruke upoznati njezino društvo, ljude i prilike, što je u mnogim aspektima vrijedno iskustvo. Posebno me ugodno iznenadila otvorenost i gostoljubivost ljudi, te spremnost brojnih sugovornika na dijalog i suradnju, bez obzira na moguća različita stajališta ili institucionalne uloge. U svakodnevnoj komunikaciji često se pokazuje da postoji mnogo više prostora za razumijevanje i zajednički rad nego što se to ponekad može zaključiti iz javnog ili političkog diskursa. Valja istaknuti kako ni ja ni moja obitelj ovdje nismo doživjeli nijednu neugodnu situaciju u svakodnevnom životu, štoviše. S druge strane, najvećim izazovom smatram činjenicu da su odnosi između Republike Hrvatske i Republike Srbije i dalje snažno opterećeni pitanjima iz prošlosti. Neriješena otvorena pitanja, povremeno zaoštrena politička retorika i nedostatak međusobnog povjerenja usporavaju napredak u područjima u kojima postoji zajednički interes. Upravo zato smatram važnim ustrajati na dijalogu, dosljednoj provedbi preuzetih obveza i traženju konkretnih rješenja. Profesionalno gledano, najveći izazov predstavlja istodobno promicanje i zaštita hrvatskih interesa, te pružanje potpore hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji, uz očuvanje otvorenih i konstruktivnih odnosa s institucijama. To zahtijeva kontinuiran rad, strpljenje i spremnost na razgovor, ali i jasno zastupanje načelnih stajališta kada je riječ o zaštiti prava hrvatske manjine, bilateralnim odnosima i europskim vrijednostima.

► Kada biste morali izdvojiti jedan konkretan iskorak koji bi u sljedećih godinu dana mogao značajno unaprijediti hrvatsko-srpske odnose, što bi to bilo?

Rekao bih redovito i sadržajno održavanje političkog dijaloga. Drugim riječima – redovito sjesti za stol. Iskustvo pokazuje da se otvorena pitanja ne rješavaju sama od sebe, niti ih je moguće uspješno rješavati komunikacijom preko medija. Napredak je moguć jedino kroz izravan, kontinuiran i iskren dijalog na svim razinama – od političkog vodstva do resornih ministarstava i stručnih radnih skupina. Republike Hrvatska i Republika Srbija imaju niz otvorenih pitanja, ali istodobno dijele i brojne zajedničke interese. Upravo zato važno je održavati redovite kontakte, graditi međusobno povjerenje i tražiti konkretna rješenja ondje gdje je to moguće. Vjerujem da bi upravo redoviti susreti i otvorena komunikacija poslali važnu poruku građanima obiju država da postoji politička volja za odgovorno upravljanje odnosima i rješavanje pitanja od zajedničkog interesa. Dijalog nije znak slabosti, nego odgovornosti, a u međunarodnim odnosima često predstavlja prvi i najvažniji korak prema trajnim rješenjima.

► Za ove skoro dvije godine koliko ste u Republici Srbiji imali ste priliku upoznati hrvatsku zajednicu. Ne samo rad HNV-a, ZKVH-a već i udruge. Kako ocjenjujete položaj hrvatske zajednice u Republici Srbiji danas? U kojim područjima vidite napredak, a gdje još postoji prostor za poboljšanje?

Tijekom dvije godine provedene ovdje imao sam priliku obići brojna mjesta u kojima žive pripadnici hrvatske zajednice, razgovarati i surađivati s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, udruga, župa, obrazovnih ustanova, te s brojnim pojedincima. Ti su susreti bili dragocjeni, jer su mi omogućili da izravno upoznam raznolikost zajednice, njezine uspjehe, ali i izazove s kojima se svakodnevno suočava. Hrvatska zajednica u Republici Srbiji danas raspolaže razvijenom mrežom institucija i udruga koje djeluju u brojnim područjima. To je važna vrijednost koja je stvarana godinama i predstavlja dobar temelj za očuvanje nacionalnog identiteta. Smatram kako je posebno vidljiv napredak u kulturnom životu, izdavaštvu, radu udruga, te u njegovanju hrvatskog jezika i tradicije. Veliku ulogu u tome imaju upravo brojne udruge i entuzijasti koji svojim radom održavaju život zajednice u mnogim sredinama. Istodobno, ne treba zanemariti izazove. Hrvatska zajednica, kao i mnoge druge zajednice, suočava se s demografskim padom, iseljavanjem mladih i potrebom za jačanjem kadrovskih kapaciteta svojih institucija. Već sam više puta rekao kako postoji i prostor za daljnje unaprjeđenje ostvarivanja manjinskih prava u praksi, osobito kada je riječ o razmjernoj zastupljenosti u tijelima javne uprave i javnim službama, obrazovanju na hrvatskom jeziku, službenoj uporabi jezika i pisma, te stvaranju ozračja u kojem će pripadnici hrvatske zajednice slobodno i bez zadrške iskazivati svoj nacionalni identitet. Važno je nastaviti razvijati partnerski odnos između institucija Republike Srbije,

predstavnika hrvatske zajednice i Republike Hrvatske. Nastavit ćemo i dalje pružati potporu projektima koji doprinose očuvanju identiteta, obrazovanju, kulturi i radu ključnih institucija hrvatske zajednice, uz puno poštovanje suvereniteta Republike Srbije i njezina pravnog okvira. Uvjeren sam da budućnost hrvatske zajednice ponajprije ovisi o njezinoj unutarnjoj snazi, zajedništvu i aktivnom uključivanju mlađih naraštaja u društveni i institucionalni život.

► Republika Hrvatska kontinuirano podupire projekte hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Jesu li postojeći modeli potpore dovoljni ili postoje područja u kojima bi pomoć mogla biti učinkovitija?

Potpora Republike Hrvatske hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji nije jednokratna aktivnost, nego kontinuiran proces koji traje dugi niz godina i koji se prilagođava stvarnim potrebama zajednice. Zahvaljujući toj potpori ostvareni su brojni projekti u području obrazovanja, kulture, informiranja, izdavaštva, očuvanja baštine, te jačanja institucionalnih kapaciteta hrvatske zajednice. Pritom, posebno valja istaknuti političku i osobnu potporu predsjednika Vlade Andreja Plenkovića. Upravo je Vlada Republike Hrvatske pod njegovim vodstvom snažno podigla razinu potpore Hrvatima izvan Republike Hrvatske i sustavno povećala ulaganja u projekte hrvatskih zajednica u susjednim državama. To nije samo pitanje financijske potpore, nego jasna politička poruka da su Hrvati izvan Republike Hrvatske iznimno važni i da prema njima imamo trajnu odgovornost i obvezu. U posljednjih nekoliko godina pokrenut je i realiziran velik broj projekata, a hrvatska zajednica u Republici Srbiji u tom je smislu imala i ima vrlo konkretnu potporu hrvatske Vlade. Smatram da su postojeći modeli potpore postavili čvrste temelje, ali uvijek postoji prostor za njihovo daljnje unaprjeđenje. Potrebe zajednice mijenjaju se zajedno s društvenim okolnostima, zbog čega je važno redovito razgovarati s predstavnicima institucija i udruga, te zajednički određivati prioritete. Posebnu pozornost u sljedećem razdoblju valjalo bi usmjeriti na projekte koji doprinose dugoročnoj održivosti zajednice. To uključuje ulaganje u obrazovanje i rad s mladima, razvoj kadrova, jačanje institucionalnih kapaciteta, projekte u domeni poljoprivrede, te stvaranje uvjeta da mladi ljudi preuzmu odgovornost u radu hrvatskih institucija i udruga. Jednako je važno nastaviti podupirati kulturne programe i medije na hrvatskom jeziku, koji imaju ključnu ulogu u očuvanju nacionalnog identiteta. Uloga Republike Hrvatske pritom nije samo financijska. Jednako su važni politička potpora, kontinuirani dijalog s predstavnicima hrvatske zajednice, te suradnja s institucijama Republike Srbije radi dosljednog ostvarivanja prava hrvatske nacionalne manjine. Republika Hrvatska i ubuduće će ostati pouzdan partner svojoj zajednici u Republici Srbiji, nastojeći da pomoć bude usmjerena na projekte koji će imati dugoročan učinak i doprinijeti očuvanju identiteta, jačanju institucija i stvaranju perspektive za buduće naraštaje.

► Što smatrate najvažnijim prioritetom za hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji u narednih nekoliko godina?

Institucionalnu stabilizaciju i konsolidaciju, ondje gdje je to prijeko potrebno. Stabilne, legitimne i funkcionalne institucije preduvjet su za učinkovito zastupanje interesa hrvatske zajednice, očuvanje njezina identiteta, te ostvarivanje prava. Kada govorim o institucionalnoj stabilizaciji, mislim prije svega na stabilnost i legitimitet ključnih institucija hrvatske zajednice, ali i na odgovorno i legitimno djelovanje njezinih političkih predstavnika, ponajprije onih koji pretendiraju na vodstvo političkih stranaka. U tom smislu želim naglasiti da Veleposlanstvo Republike Hrvatske trenutačno ima iznimno korektan odnos s Hrvatskim nacionalnim vijećem, kao i vrlo kvalitetnu suradnju s njegovim vodstvom i predsjednicom **Jasnom Vojnić**. Ta je suradnja otvorena, redovita i usmjerena na konkretna pitanja i potrebe hrvatske zajednice. Smatram da upravo takav odnos i međusobno povjerenje treba nastaviti graditi i u budućnosti. Krajem godine očekuju se izbori za vijeća nacionalnih manjina u Republici Srbiji, na kojima će pripadnici hrvatske nacionalne manjine prvi put neposrednim glasovanjem birati 23 vijećnika HNV-a. Riječ je o važnoj promjeni u odnosu na dosadašnji elektorski sustav i prilici da se dodatno ojača demokratski legitimitet HNV-a, te osigura još veće uključivanje pripadnika zajednice u procese odlučivanja. Istodobno, smatram važnim osigurati stabilnost i legitimitet u političkom predstavljanju hrvatske zajednice. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, prema vlastitim statutarnim odredbama, ne poznaje djelovanje u neformalnom tehničkom kapacitetu, što bi možda bilo najbliže opisu postojećeg stanja. Stoga je potrebno provesti unutarstranačke izbore kako bi stranačka tijela dobila puni demokratski legitimitet i jasan mandat za djelovanje u razdoblju koje slijedi. Želim pritom biti potpuno jasan – Veleposlanstvo Republike Hrvatske ne prejudicira ishod nijednog od tih izbornih procesa. Naše je stajalište vrlo jednostavno: svi izbori moraju biti provedeni transparentno, demokratski i u skladu s važećim propisima, uz puno poštovanje slobodno izražene volje birača. Samo legitimno izabrane i funkcionalne institucije mogu biti vjerodostojni sugovornici tijelima Republike Srbije i Republike Hrvatske, te na najbolji način zastupati interese hrvatske zajednice. U konačnici, ne treba se bojati demokratskih procesa. Naprotiv, što je snažniji demokratski legitimitet institucija, to je snažniji i njihov glas. To je temelj očuvanja identiteta, ali i preduvjet da se prava hrvatske zajednice nastave ostvarivati i dodatno unaprjeđivati. Republika Hrvatska pritom će ostati čvrst i pouzdan partner, ali odgovornost za budućnost zajednice ponajprije dijele svi njezini pripadnici i njihovi legitimni predstavnici. Vjerujem da upravo sada imamo priliku dodatno učvrstiti institucije hrvatske zajednice i postaviti temelje za njezin snažniji, organiziraniji i sigurniji položaj u godinama koje dolaze.

Martin Nađ, konstruktor satova

Od *Rimca* i Formule 1 do vlastitog brenda

»Plan mi je proizvodnja 25 do 30 satova godišnje, što znači da je meni jednogodišnja proizvodnja prodana. Dvije su vrste kupaca – oni koje žele imati unikatni sat i oni koji vole priču koja prati ovaj sat od ideje do konačnog proizvoda«, kaže Martin

Martin Nađ, po rođenju je Monoštorac, po zemljama u kojima je radio Europljanin, a po upornosti da svoje zamisli dovede do kraja vizionar koji ne odustaje. Danas mu je adresa u Somboru, a upravo u njegovoj somborskoj radionici nastaju ručno rađeni satovi. Dvadeset pet ih je već prodano, iako je do sada izrađen tek testni primjerak.

Od modelarstva do ozbiljnog posla

Martin je prvi put u inozemstvo otišao s roditeljima 2015. godine, nakon završene srednje poljoprivredne škole. Kao i mnogi drugi u to vrijeme, i njegova je obitelj otišla u inozemstvo u potrazi za boljim životom. No poslovi koje je ondje radio nisu bili njegov san pa se nakon godinu dana vratio u Monoštor. Nakon tog povratka njegov je daljnji put, na neki način, odredio nastavnik tehničke kulture u osnovnoj školi *Borivoje Ristić*, koji je znao zainteresirati monoštorske učenike, pa tako i Martina, za modelarstvo.

»Bio mi je to hobi i u srednjoj školi, ali ništa što bih mogao staviti u svoj životopis. Ipak, javio sam se hrvatskom poduzetniku i inovatoru **Mati Rimcu**. Znao sam iz medija da oni cijene modelarstvo i vidio sam tu svoju šansu. Mate mi se javio i pozvao me da dođem, ali tada još nisam imao hrvatsko državljanstvo. Umjesto kod Rimca, ponovno sam otišao u Njemačku. U međuvremenu su se stekli uvjeti da ipak odem. Bilo je to ljeto 2016. godine«, kaže Martin.

Ono što nije kazao, a što je ostalo zabilježeno u hrvatskim medijima jeste način na koji se prijavio za posao. Uz pisani životopis poslao je i video zašto želi posao baš u *Rimac Automobilima*. Tako je Martin počeo »peći zanat«. Radio je na programu električnih bicikala, a kasnije i na automobilima.

»Svi su se dijelovi izrađivali od karbona. Najprije sam počeo obrađivati karbon, zatim sam prešao na sklapanje dijelova od karbona, potom na sklapanje automobila, a na kraju i na prototipove.«

Pojašnjava da kada automobil treba krenuti u proizvodnju, najprije se izrađuje prototip.

»Sve ono što inženjeri projektiraju zapravo je pretpostavka. Zato su potrebni ljudi koji mogu odraditi inženjerski zadatak, a to je u proizvodnji najzahtjevnija pozicija.

FOTO: Marko Nađ

Ja sam se tu zadržao i najduže. Posao mi je bio pratiti sklapanje automobila i obavljati osnovna testiranja vozila u krugu tvornice«, priča Martin o svom iskustvu.

U svijetu formule

Nakon dvije godine odlučio je da je vrijeme za novi korak.

FOTO: YouTube printscreen

Jedno ranije poznanstvo s lovcem na talente iz *Red Bulla* pomoglo mu je da ode u Italiju, u Toro Rosso, talijansku momčad Formule 1 u vlasništvu *Red Bulla*.

»Bili su tada negdje na sredini poretka Formule 1. Doći prvi put u Formulu 1, i još u takav tim, za mene je bilo odlično iskustvo. Počeo sam od najtežeg posla – rezanja karbona. Kasnije sam prešao na sklapanje malih komponenti, zatim na veće komponente, a potom na sklapanje gotovih dijelova«, priča Martin o poslu u Bologni, gdje se zadržao oko godinu dana.

Kao netko tko je taj magični svijet automobilizma vidio iznutra, Martin kaže da je sve mnogo manje glamurozno nego što nam se čini, a radni dan traje od 14 do 16 sati.

U nekom trenutku Martin je osjetio da je i ova životna etapa završena, vratio se kući i upisao studij novinarstva u Novom Sadu. No, poziv iz *Williamsa* bio je poziv koji se ne odbija i otputovao je za Englesku. Ali ta engleska avantura trajala je tek mjesec i pol dana, jer je Martin odlučio vratiti se posljednjim letom prije *lock downa* 2020. godine.

Pravi trenutak za vlastitu ideju

Taj ponovni povratak zbog globalne pandemije bio je prekretnica, jer je ovaj poduzimljivi Monoštorac znao da je došao trenutak da razvije svoju vlastitu ideju, a ne da radi za drugoga. Polako je kupovao strojeve, izrađivao svjetleće reklame, ali paralelno je radio na svom unikatnom satu.

»Sin mi se rodio 2023. i tada sam odlučio da ću na tom projektu početi ozbiljno raditi. To znači da sam postavio nekoliko ključnih točaka i na osnovu toga krenuo s projektiranjem. Narednih godinu dana radio sam, poslije posla, uz dijete, na projektiranju, modeliranju, s 3D štampom. Kada sam vidio da mogu to napraviti, da je ideja održiva, trebalo je cijeli pothvat dovesti do kraja«, kaže Martin.

To je značilo ulaganje ozbiljnog novca, ali i proizvodnog znanja, jer njegov plan bio je sve, osim mehanizma, proizvesti u vlastitoj radionici.

»Tada je to bio hobi, koji je imao potencijal da postane biznis. Zato sam postupno radio«, kaže Marko. Za materijale je odabrao karbon i titan, dva materijala koja su mu bila poznata iz *Rimac Automobila* i Formule 1, ali su zahtjevni za rad.

»Nisam imao mentora, nisam imao koga pitati, sve sam radio sam. Od ideje do prvog sata marke *Merilo* prošle su tri godine. Projektiranje je trajalo godinu dana, godinu dana isprobavanje mogu li ja to napraviti, i u trećoj finalnoj godini shvatio sam da imam proizvod koji jako dobro izgleda«, priča Martin.

Ali taj proizvod trebao je naći svoje mjesto među već poznatim svjetskim brendovima. Od onih poznatih i

Novinarska iskustva

Studij novinarstva nije završio. Ono što mu je smetalo je politička i ideološka podjela na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kako kaže, većina profesora je za njegovo poimanje novinarstva, previše bila naklonjena jednoj ili drugoj strani.

Obuka digitalnog novinarstva Fondacije *Slavko Ćuruvija* bila je prijelomna točka kada je odlučio odustati od studija. Kaže da se poslije toga vratio na fakultet, bilo bi samo radi diplome.

Ipak, iskoristio je svoje novinarsko znanje pa je u Srbiji tiskao prvi i za sada jedini časopis posvećen Formuli 1 na prostoru bivše Jugoslavije *Formula manijak*. Vodi i istoimeni podcast.

FOTO: Marko Nađ

preskupih, manje skupih, mikrobrendova do *independent* (neovisnih) urara.

»Trenutačno su u svijetu popularni *independent* satovi. Tko ima novca, više neće kupiti *Rolex*, jer ga može kupiti svatko tko ima novca, čak više ne ni toliko puno novca, jer se kopija može kupiti za nekoliko stotina eura. *Independent* satovi se teško mogu kopirati, jer se prave u malim serijama. Imaju puno dijelova i ono što se kod *independent* satova prakticira je izrada personaliziranih primjeraka«, priča Martin i pokazuje svoj prvi primjerak od karbona i titana na kojem je osim mehanizma sve dijelove napravio sam, a posebno izdvaja poklopac koji je napravljen tako da se odvrće i zavrće.

Sve što je radio Martin je snimao i objavljivao, i za tri godine njegovi pratitelji na Instagramu i oni koji su gledali videe na Youtubeu pratili su svaki njegov korak, poteškoću, napredak, dilemu.

»Supruga je zaslužna za ovakvu vrstu marketinga. Ja bih to radio kao brend. Ali ona je rekla ne, ti si brend, ljudi vole čuti tvoju osobnu priču, umiješ to ispričati. I tako je krenulo. Prvi video snimio sam kako radim na strugu, u 60 sekundi rekao sam što radim, da prvi puta radim na strugu, da se mučim. Taj video je na Tik Toku imao oko 150.000 pegleda, na Instagramu oko 200.000. Ljudi su zasićeni savršenim stvarima, hoće vidjeti realnost«, objašnjava Martin.

Nakon prvog videa snimio ih je još tridesetak, pa su njegovi pratitelji mogli pratiti kako je nastajao unikatni sat.

Prvi sat prodan je jednom mladiću iz Crne Gore koji radi u Majamiju i do sada je prodano 25 satova. »Kupili su satove, platili ih, a rok izrade je šest do 12 mjeseci. Plan mi je proizvodnja 25 do 30 satova godišnje, što znači da je meni jednogodišnja proizvodnja prodana. Cijena sata je 4.000 eura, prodani su u sedam država, a kupci su ljudi iz ove regije koji žive vani. Dvije su vrste kupaca – oni koje žele imati unikatni sat i oni koji vole priču koja prati ovaj sat od ideje do konačnog proizvoda«, kaže Martin koji u radionici sada provodi i 10 do 15 sati. Kako kaže, u svijetu *independent* urara mnogo više vremena se provodi na izradi alata nego samog sata. Jer takvi specifični alati ili ne postoje ili su previše skupi.

Z. V.

Natječaj za oznaku *Najbolje iz Vojvodine*

Do 25. rujna 2026. godine otvoren je natječaj za dodjelu oznake kvalitete *Najbolje iz Vojvodine*, koji provodi Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo i turizam.

Projekt *Najbolje iz Vojvodine* pokrenut je 2004. godine, a obnovljen 2021. godine na inicijativu Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo i turizam. Cilj projekta je promocija najkvalitetnijih proizvoda, usluga i manifestacija iz AP Vojvodine, jačanje konkurentnosti gospodarstva i turizma te povećanje njihove prepoznatljivosti na domaćem i inozemnom tržištu.

Pokrajinski tajnik dr. sc. Nenad Ivanišević kaže kako je oznaka s vremenom dobila veću praktičnu vrijednost, osobito nakon proširenja natječaja na područje turizma.

»Pokrajinska vlada snažno podupire ovaj projekt. Dobitnici oznake, osim priznanja, ostvaruju i konkretne pogodnosti, među kojima je besplatno sudjelovanje na svim sajamskim manifestacijama na kojima nastupa Tajništvo. Riječ je o događajima koje godišnje posjeti gotovo pola milijuna ljudi, što predstavlja značajnu priliku za promociju«, rekao je Ivanišević a objavila Pokrajinska vlada.

Dodao je kako nositelji oznake ostvaruju i medijsku potporu Radio-televizije Vojvodine.

Pravo na korištenje oznake *Najbolje iz Vojvodine* imaju proizvodi, usluge i manifestacije koji ispunjavaju propisane kriterije kvalitete i potječu s područja AP Vojvodine. Ispunjenost uvjeta provjerava se svake godine.

H. R.

Osvježavajući smrad

Fanovi *Alana Forda* bez problema sjetit će se epizode, čiji dio kao da je smišljen za opuštanje u ove ljetne dane: u gluho doba najveće sparine negdje na Manhattanu ili Brooklynu gura tako neki lik do vrha natovarena kola nalik onima koje su nekoć koristili nosači na željezničkim kolodvorima i viče »Vrhunsko gnojivo, ekstra kvalitete! Dođite i pomirišite«.

Obični pak prolaznici, koji ne moraju nužno biti fanovi *Alana Forda*, isti užitak mogu osjetiti na svega četiri-pet kilometara od Kanjiže u Malom Pijesku: nesnosan smrad prvo će ih ščepati za nosnice kod ogromne farme krava, a taman kad se one koliko-toliko iščiste svježim zrakom, nailazi se na deponij... Osjećaj koji, bez pretjerivanja, tjera na povraćanje a kasnije i na pomisao kako je tamo živjeti kada ti samo od prolaska pokraj tih objekata treba nekoliko minuta da dođeš sebi.

FOTO: AI

»Nije to ništa«, reći će neki stariji stanovnik Prozivke, Sente ili Bajnata. »Kako je tek nama bilo dok je radila kafilerija u *29. novembru*, a vjetar zapuše iz toga pravca. Ni zatvoreni prozori usred ljeta, ni ventilatori, ni osvježivači nisu pomagali! Ništa, baš ništa. Da crkneš od smrada!«

Sve opisano, međutim, nije ništa u usporedbi s mirisom uginulih svinja, krava, konja, ovaca i ostale dvo- ili četveronožne menažerije. Po jednostavnoj i vrlo lako provjerljivoj definiciji aroma nedavno preminulih životinja povišenjem temperature i protokom jedinice vremena eksponencijalno se pretvara u nesnosni smrad. Dovoljno je samo prići i pomirisati.

»Gdje toga ima?«, možda će se zapitati netko dovoljno daleko od jugoistočnog dijela periferije Subotice.

»Samo kreni prema Bunariću i, ako budeš imao sreće, sve će ti biti jasno«, odgovorit će mu netko tko se upravo vratio iz toga pravca žureći pod tuš.

Crni humor na stranu jer sve opisano dio je naše svakodnevice, a posljednji primjer tiče se prijave pokreta Kreni-promeni Veterinarskoj inspekciji, Ministarstvu zaštite okoliša, Pokrajinskom tajništvu za urbanizam i zaštitu okoliša i Komunalnoj inspekciji Subotice zbog stanja na stočnom groblju koje se nalazi nedaleko pročistača.

»Na terenu smo zatekli veći broj životinjskih leševa koji su ostavljeni na površini u poodmakloj fazi raspadanja. Na ovoj lokaciji leševi se ostavljaju dovoljno dugo da započne proces raspadanja. Ako se leš tijekom ljeta ostavi na otvorenom, već za 24-72 sata može postati izrazito napuhan, uz intenzivan neugodan miris i veliki broj larvi muha. Upravo takve leševe zatekli smo na lokaciji, a neugodan miris osjećao se već u okolici stočnog groblja. Osim problema s odlaganjem leševa na površini, ova lokacija nije odgovarajuće ograđena niti propisno obilježena. Ptice, psi i ostale ulične životinje mogu neometano doći do leševa i raznositi ih izvan lokacije«, navode iz pokreta Kreni-promeni, a prenosi portal *Magločistač*.

Ovom živopisnom opisu dodajmo i ranije iznesene tvrdnje stručnjaka da su nezaštićena trupla prvoklasni izvori više vrsta bakterija (ešerihija koli, salmonela, leptospira itd.), parazita i drugih patogenih mikroorganizama, a u prirodnoj suradnji s kukcima, glodavcima i drugim ljubiteljima strvina lako se mogu proširiti i do ljudskih nosnica, a samim tim i organizma.

Nećemo sada nabrajati složenu proceduru dovoza strvina na stočno groblje, izvođača kojima su putem javne nabave povjereni radovi na održavanju i skrbi oko stočnog groblja – uključujući i zatrpavanje trupala ili pak dezinfekciju prostora (o pristupnom putu, korovu ili pak redovnom ograđivanju da i ne govorimo), jer... pazite sad, stiže radosna vijest: iz lokalne samouprave su još u srpnju najavili da bi do konca ove godine »trebala biti« okončana praksa zakopavanja životinjskih trupala u jamu-grobnicu, i to zahvaljujući novoizgrađenom objektu za sakupljanje i privremeno skladištenje animalnog otpada.

Što ti je to: dok trepneš dlanom o dlan! Január-február, itt a nyár, reći će stara mađarska izreka. Kolovoz-rujan, za Božić žuran, dodat ćemo mi.

A do tada – budući da su valjda svi nadležni na zasluženom godišnjem, a izvođači ili nemaju dovoljno lopata za zatrpavanje ili je oko njih nedostatak zemlje za iste namjene – i jedan konkretan prijedlog za sadašnje i sve buduće garniture lokalnih vlasti i službi koje su pod njihovom kontrolom: u blizini stočnog groblja izgraditi moderno kontejnersko naselje u koje bi privremeno bili smješteni čelnici lokalne samouprave, a nakon što se njihova obećanja o okončanju prakse zatrpavanja trupala ispune, isto naselje premjestiti u kvartove u kojima stanovnici nemaju vodovod i kanalizaciju, a kada se i to ispuni, kontejnersko naselje izmjestiti u blizinu divljih deponija, neasfaltiranih cesta ili ulica i tamo gdje već postoje slični problemi. Ovu praksu prekinuti po isteku njihova mandata ili potpunim dovođenjem u red svih kritičnih lokacija.

Z. R.

Priča o 87-godišnjem Zvonku Šariću

»Dobri duh Vrdnika«

Naš sugovornik je rođeni Vrdničanin, koji i u devetom desetljeću života neumorno čini dobra za lokalnu zajednicu – od čuvanja baštine putem fotografija do pošumljavanja mjesta

Vrdnik je mjesto na sjeveroistočnom dijelu Općine Irig s oko 3700 stanovnika, čije se ime pojavljuje u 13. stoljeću u mađarskim i papskim dokumentima kao Rednik ili Rednek, vjerojatno označavajući rudnik. Više od 30 nacija živi u njemu, kao i nevelika katolička zajednica. Vrdnik je nekada bio poznat po rudniku uglja, a danas po termalnoj banji i kulturno-povijesnom spomeniku Vrdnička kula, ali i po jednom izuzetnom čovjeku koga su već nebrojeno puta do sada nazvali »dobrim duhom Vrdnika«. **Zvonko Šarić** je rođeni Vrdničanin, koji u devetom desetljeću života neumorno radi i dalje čineći mnoga dobra za zajednicu – od čuvanja baštine do pošumljavanja.

Muzej rudarstva i prirode

U kapeli svete Barbare, u jednoj pokrajnjoj prostoriji, nalazi se neobično svjedočanstvo rudarskog života u vidu starih fotografija, koje je Zvonko Šarić revnosno prikupljao i od njih napravio izložbu. U svojoj prirodnoj skromnosti nikako ne naziva ovo mjesto muzejem, tek – zbirkom fotografija. I sam je preko 35 godina radio u rudniku, te je svojim djelovanjem želio ovjekovječiti dio povijesti ovog poziva i zahvaliti svetoj Barbari za njezin zagovor. Po struci je strojar i radio je u rudnicima širom bivše Jugoslavije, između ostalog i u Boru, ali i u vrdničkom RGP-u. Kada je otišao u mirovinu i vratio se u Vrdnik, upoznao je prečasnog **Blaža Zmaića** i od tada je volonterski preuzeo održavanje kapele svete Barbare. Tako je Zvonko i došao na ideju napraviti malu postavku – o rudarstvu i o prirodi, koja je postala poznata i posjećena.

Vrdnik je vjerojatno najstarije selo na Fruškoj gori i potječe iz vremena neolita. Još prije 1239. godine franjevci su ovdje imali svoj samostan. Razvitku ovog sela je najviše pridonijelo otkriće nalazišta mrkog ugljena, odnosno kad ga se počelo vaditi. Rudnik ugljena je počeo raditi 1804. i bio je jednim od najstarijih na području Jugoslavije. Početkom 20. stoljeća, upravo zbog toga, mnoge hrvatske i obitelji drugih nacionalnosti doselile su u Vrdnik. Neki podaci kažu da su 80% rudara bili Hrvati i Slovenci. Poslije rata mnoge od tih obitelji vratile su se u matične zemlje. Ugljen se vadio sve do 1968. Prvotno je rudnik pripadao manastiru Ravanica, a kasnije ga je od monaha kupio grof **Pejačević** iz Rume.

»Kuća u kojoj se nalazi kapela bila je nekada ambulanta (sanatorij)«, priča Zvonko Šarić, »i u njoj su vršene čak i manje operacije, a bilo je to u vrijeme kada je rudnik počeo raditi. Spontano sam došao na ideju da izložim fotografije i tako je sve počelo. Sakupljao sam fotografije rudara, skenirao ih, uveličavao i osamdesetih godina prošlog stoljeća formirana je zbirka za izložbu o rudarstvu. Želja mi je bila da ostane neki trag o Vrdniku, o rudarstvu u njemu, o rudarima, jer sam i sam bio dio njih.«

Sveta Barbara, zaštitnica rudara

Kapela u Vrdniku, gdje se održavaju bogoslužja, posvećena je svetoj Barbari, kršćanskoj mučenici iz 3. stoljeća, koja je prema legendi bila zatočena u tornju, okrutno zlostavljana te joj je otac odrubio glavu. Vjernici je zazivaju u situacijama opasnim po život, kada je uskraćena mogućnost ispovijedi i bolesničkog pomazanja, a ujedno je i jedna od četrnaest svetaca pomoćnika u nevolji, te se, nimalo slučajno, smatra i zaštitnicom rudara. Upravo na njen dan, 4. prosinca, Zvonko Šarić je nekim čudom izbjegao smrt u rudniku u Boru, gdje je radio te 1983. godine.

»U rudniku je postojalo vertikalno okno s izlazom dugim 580 metara, oko koga se radila spirala za dizel opremu«, sjeća se Zvonko. »Stajao sam prvi do proboja, s lijeve strane, a do mene je stajao rudar, zatim upravnik

Neumorni dobročinitelj

Premda ima 87 godina, Zvonko ne posustaje u činjenju dobra. Mještani ga već četiri desetljeća znaju kao »dobrog duha« koji besplatno odgaja i sadi drveće i ozelenjava svoje rodno mjesto, ali se i jedini penje do zvona manastira Ravanica da ih popravlja. Stoga još kažu da Zvonko »zvoni dobrotom«. Priroda i drveće su duboko ukorijenjeni u njegovo biće i daju mu snagu, vitalnost i ljepotu življenja i u devetom desetljeću.

»Boraveći u Africi nekoliko mjeseci, gdje se moj sin bavio hortikulturom i imao rasadnike, vidio sam od tamošnjih stručnjaka kako se radi s biljkama i po povratku kući poželio sam viđeno u svijetu isprobati. Kupio sam šišarke, koje sam sakupljao i kao dječak, i nosio ih u šumariju koja ih je otkupljivala. Od stotinu izdvojenih sjemenki, sreća je ako se prime dvije-tri. Proces je dugotrajan i neizvjesnog ishoda. Godinama se čeka da se iz klijališta eventualno pojavi biljka – nježna i krhka da se ne smije ni dirnuti. Malo po malo, sad postoje i po 15-20 godina stari četinari iz mog rasadnika«, kazao je Zvonko.

Podijelio je najmanje 150 sadnica, ostale je posadio po Vrdniku i okolici. Samo tko nije htio, nije dobio sadnicu četinara iz Zvonkovog rasadnika. Lijepo bi bilo da ga netko naslijedi u misiji. Ostaje nada da će to biti njegov unuk koji, iako još veoma mali, ima nebrojena pitanja u vezi s djedovim poslovima, a sve prati s puno zanimanja i pažnje. Rijetki su ljudi s toliko čiste i djelatne ljubavi prema ljudima i svijetu poput Zvonka, koji za kraj kaže da ga u životu i snazi drže – ljubav, neodustajanje, priroda i želja da još mnogo toga učini za druge. A čini se da mu ni hrabrosti ne nedostaje, i kada se spuštao duboko u okno rudnika i kada se penjao visoko na zvonik Vrdničke Ravanice.

M. Mikolaci

gradilišta i cijela svita u nizu. U jednom trenutku, kao da mi je netko rekao – skloni se!, i kada sam napravio tek treći korak, na mjesto na kojem sam tren ranije stajao, obrušila se stijena. Nažalost, čovjek koji je stajao do mene, nastradao je, a mene je bez sumnje čekalo isto da se nisam pomjerio. Zato sam i odlučio da se posvetim kapeli svete Barbare. Kada sam pronašao pocijepanu sliku ove svetice, restaurirao sam je, s dopuštenjem našeg svećenika, i postavio iznad oltara u znak zahvalnosti za njezin zagovor zbog kojeg sam i dan-danas ovdje.«

Fotografijom se Zvonko bavi od najranije mladosti. I tada je volio šetati netaknutom prirodom i prvim fotoaparatima koji su se tada pojavili bilježio je prizore flore i faune te tijekom života napravio zbirku od preko 4000 fotografija. Veliki ljubitelj i zaštitnik prirode i danas nastoji ovjekovječiti njezinu ljepotu i podijeliti ju s drugima. U njegovom malom muzeju značajno mjesto zauzima postavka s fotografijama iz prirode, koju rado posjete i turisti kojih u ovom lječilišnom centru ima povelik broj. Zvonko svima otvara vrata kapele i muzeja, dočekuje ih s osmijehom i lijepom riječju, a ispraća s darovima.

Nova knjiga arhivista i povjesničara Stevana Mačkovića

Mračne stranice subotičke povijesti: 766 tragičnih sudbina

Mačković ističe kako se gotovo nitko od povjesničara na ovom području nije bavio ovom temom pa se u tom smislu on može smatrati pionirom * Niti po staležu, niti po etničkom sastavu nitko nije iskakao, pa je tako među samoubojicama bilo i značajnih imena iz područja kulture, gospodarstva, sporta i dr. Što se tiče prakse njihova sahranjivanja, autor kaže kako su bili vrlo proskribirani od svojih vjerskih zajednica

Gradovi pamte neke svoje građane po političkom, gospodarskom, kulturnom, sportskom doprinosu i uspjehu, no postoje u njemu i ona skrajnuta, »mračna« poglavlja koja službena kronika nerado otvara i o kojima se nerado govori. Upravo o jednom takvom poglavlju, točnije o tragičnoj sudbini njih 766-ero, koje je društveni pritisak, ekonomska kriza, osobna bezizlaznost ili neki drugi razlog doveo do fatalnog koraka – samoubojstva, govori nova knjiga povjesničara i arhivista **Stevana Mačkovića** *Abecedar samoubica Subotice i okoline (1918 – 1941)*, koja je u srpnju izašla u nakladi Povijesnog arhiva Subotica, ustanove kulture na čijem je on čelu.

Zahtjevna tema za obradu

Kao dugogodišnji djelatnik (od 1992.), a potom i ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica, Stevan Mačković se, obrađujući i sređujući njegovu građu, sa slučajevima samoubojstava sretao u dokumentima mnogo prije no što je dobio ideju to sakupiti i objaviti u obliku knjige.

»U građi i dokumentima Arhiva ima neiscrpno mnogo podataka, to su izvori o gotovo cjelokupnom životu u nekim prošlim vremenima, tragovi koji govore o tome što je nekad bilo. Ne mogu u potpunosti oslikati taj život prije 100-200 i više godina, to su mrvice, segmenti nekog mozaika i onda je zadatak povjesničara da na temelju tih točaka pokuša napraviti neku sliku, povezati ih u cjelinu. Tako je bilo i 'tamnih točaka' poput ove teme«, pojašnjava Mačković i dodaje kako se ovakva istraživanja uvijek temelje na dokumentima.

»Tako su tu matične knjige (rođenih, krštenih, vjenčanih i umrlih) u kojima su podaci jako šturi, ali opet puno govore. Navedeno je među ostalim i to da je dotična osoba izvršila samoubojstvo pa ako se uz to pronađe još koji podatak iz drugog izvora, poput tiska (subotičkog – *Subotičke novine*, *Neven*, *Bácsmegyei Napló*..., ali i novosadskog, beogradskog, budimpeštanskog i dr.), to daje kompletniju sliku o toj osobi i događaju, a s time i priču. No, i tu treba biti oprezan jer novine nekad pišu i o tome što nije provjereno, pa treba znati pronaći istinu. A metodološki je problem da je izvore koji govore nešto više o slučajevima samoubojstva vrlo teško pronaći, gotovo da ih nema.«

Govoreći o razlogu, motivu za objavljivanje ove knjige, Mačković ističe kako se gotovo nitko od povjesničara na ovom području nije bavio ovom temom pa se u tom smislu on može smatrati pionirom.

»Na onom širem toga ima izuzetno malo, a ako je i obrađeno, to je urađeno sa sociološkog, psihološkog ili psihijatrijskog aspekta. Želim reći i da, kada je Arhiv u pitanju, nema zabranjenih tema, nema tajnih podataka i arhiva. Sve je dostupno i nikad nisam imao inhibicija da o nekoj temi nije vrijeme da se piše. Tako sam prije 10-15 godina pisao o žrtvama komunističkog režima, onih koji su strijeljani od strane partizana i to ogromnom većinom

bez presuda. U svom radu slijedim **Tacitovu** izreku 'Sine ira et studio', znači radim nepristrasno, temeljem dokumenata, argumentirano, bez pretjeranog ideologiziranja, filozofiranja, upućen sam na dokumente. Ovom je knjigom, i na ovu temu, na neki način prikazan tadašnji život, kroz primjer 766 osoba ovdje navedenih koje su bile jedan segment u tom subotičkom društvu«, navodi on.

Njom je obuhvaćeno vrijeme od 1918. do 1941. godine, a to je period kojim se Mačković gotovo isključivo bavi već 40 godina. Kako kaže, daleke 1984. dospio je na Filozofski fakultet u Novom Sadu (koji je i završio) kao asistent za predmet Povijest Jugoslavije, i to upravo za navedeno razdoblje s kojim se nastavio baviti kada se vratio u Suboticu.

Razlozi, načini, dob

U knjizi *Abecedar samoubica Subotice i okoline (1918 – 1941)* abecednim su redom navedena imena s godinom rođenja i smrti (ako su pronađene), tu su podaci o načinu izvršenja samoubojstva, te razlogu (gdje se došlo do tog podatka). Kako ističe Mačković, kod mnogih su navedeni samo suhoparni podaci, jer je teško bilo upotpuniti sve slučajeve s podrobnijim.

No, navest ćemo, među ostalim, kako niti po staležu, niti po etničkom sastavu nitko nije iskakao, pa je tako među samoubojicama bilo i značajnih imena iz područja kulture, gospodarstva, sporta i dr.

Što se tiče prakse njihova sahranjivanja, autor kaže kako su bili vrlo proskribirani od svojih vjerskih zajednica.

»Pogotovo kod katolika i pravoslavaca gdje su bili oštro osuđivani i gdje su samoubojice sahranjivane na najperifernijem dijelu groblja i nije bilo vjerskih obreda. S druge strane, primjerice kod reformata i evangelika, bila je veća tolerancija u smisli da nisu bili izopćeni iz klasičnog dijela groblja.«

Kada je riječ o razlozima, tu su: nesretna mladalačka ljubav (pojedinačno samoubojstvo ili dogovoreno ubojstvo i samoubojstvo); financijska propast bogataša, trgovaca, bankara (siromašni su to mnogo lakše podnosili jer nisu imali puno tog izgubiti); neizlječiva bolest; odnos roditelji – dijete (očekivanja, neuspjeh u školi); bračne nesuglasice, ljubomora, prijevare; starost (napuštenost, usamljenost, nemoć – u to vrijeme nije bilo domova za stare, bilo je jedno gradsko sirotište koje ih je moglo primiti svega nekoliko desetina). Također, postoji i mnogo nepoznatih uzroka i ne može se niti naslutiti zašto se netko odlučio za taj čin.

Kod načina izvršenja samoubojstva najčešće je bilo vješanjem (41,5%), potom trovanjem (17,8), vatrenim oružjem (10,3), skokom u bunar, bacanjem pod vlak, dok se navodi i neuobičajeni – harakiri.

Kada se govori o dobu samoubojica, većina je bila u najproduktivnijem – dvadesetim godinama (19,6%), potom su tu oni od 15. do 20. godine (14,2), te u četrdesetim godinama 12,8 posto. Najmlađa je bila djevojčica od 8, a najstariji muškarac od 98 godina.

U knjizi je navedeno ukupno 766 slučaja samoubojstava, koje je počinilo 488 muškaraca i 278 žena. Što se tiče pokušaja samoubojstva, navedeno ih je 52, gdje većinu čine žene – 31 naspram 21 muškarca. Njima je, osim Subotice i okolnih naselja, obuhvaćen i Bajmak.

Navest ćemo i dva primjera kod kojih razlog za ovaj čin i dob počinitelja, malo je reći, stvaraju veliku nelagodu. Tako je u prvom š**esnaestogodišnja** Marija radila kao učenica u optičarskoj radnji *Tener*. Samoubojstvo je počinila trovanjem sublimatom. Po vijesti iz lista *Dan* od 17. XII 1936., napravila je manjak od 34 dinara i to joj je bio povod za odlazak u smrt. Kaže se i da je saslušana, gdje je sama objasnila povod svoga čina. Očigledno da je ipak umrla od posljedica trovanja, a kao uzrok smrti u Matičnoj knjizi umrlih upisano je »intoxication cum sublimat«. U drugom primjeru osmogodišnju Ilonku, koja nije išla u školu, roditelji su tjerali da prodaje razne stvari. Kada su gradske vlasti zabranile da prodaje cvijeće, roditelji su je poslali da prosi i pošto nije donijela dovoljno novca, prekorili su je i kaznili. Zbog toga je oduzela sebi život skokom u bunar.

Budući da je riječ o temi koja u svakom izaziva neku vrstu nelagode, posebice srodnici počinitelja samoubojstva izbjegavaju govoriti o tome, pitali smo autora knjige jesu li mu se javili neki od potomaka navedenih u njoj:

»Nisu do sada, ali sasvim je moguće da će biti takvih slučajeva. No, generalno važi pravilo ovdje u Arhivu, a i po Zakonu o zaštiti ličnih podataka, nakon 100 odnosno 90 godina od nečijeg rođenja mogu se javno objavljivati svi dostupni podaci o dotičnoj osobi«.

Knjiga *Abecedar samoubica Subotice i okoline (1918 – 1941)* trenutno se može kupiti u Povijesnom arhivu Subotica, po cijeni od 2.000 dinara.

I. Petrekanić Sič

Kapela na voganjskoj Vodici

Katolički ktitor pravoslavne crkvice

Prema predanju, ozdravljenje njegove supruge na voganjskoj Vodici potaknulo je Aleksandra Riga da uredi svetište i podigne novu crkvicu Svete Petke

Srijem u svojoj povijesti bilježi brojne zanimljivosti, kojima pripada i crkvica na Vodici u Vognju. Na ovo mjesto pravoslavni vjernici već desetljećima dolaze na hodočašće, a posebnost voganjskog svetišta krije se i u činjenici da je njegovu obnovu i izgradnju današnje crkvice pomogao i potaknuo – katolik.

Vodice su posebna mala vjerska mjesta podignuta uz izvore za koje narod vjeruje da su ljekoviti i sveti. Na takvim se mjestima vjernici okupljaju na određene blagdane, mole i zavjetuju. Voganjsku Vodicu krasi pravoslavna kapela posvećena Svetoj Petki Trnovoj, podignuta iznad izvora za koji se stoljećima vjeruje da je ljekovit i čudotvoran. Blagdan Svete Petke Trnove obilježava se 8. kolovoza po novom kalendaru, a posvećen je Svetoj prepodobnoj mučenici Paraskevi Rimskoj, svetici iz drugoga stoljeća koja se smatra zaštitnicom žena, siromašnih i bolesnih.

Prva kapela iz 1892. godine

Prvobitna seoska kapela na Vodici podignuta je krajem 19. stoljeća, odnosno 1892. godine, dobrovoljnim prilozima vjernika koji su vjerovali da im je izvorska voda pomogla u ozdravljenju. U vrijeme svećenika **Stefana Rogića** voda je i službeno proglašena ljekovitom.

No, nekoliko desetljeća kasnije voganjsku Vodicu obilježit će jedan čovjek koji s ovim mjestom nije bio povezan vjerskom pripadnošću. Bio je to rumski vlastelin i industrijalac **Aleksandar Rig**, vlasnik velikog mlina *Braća Rig* u Rumi.

Prema predanju, Rigova supruga teško je oboljela, a liječnici joj nisu uspijevali pomoći. U snu je vidjela ženu u dugoj crnoj haljini, koju je prepoznala kao Svetu Petku. Ona joj je, prema priči, rekla da ode na voganjsku Vodicu, umije se vodom s izvora i zavjetuje joj se. Žena je to učinila i potom ozdravila.

Upravo se zahvalnost za njezino ozdravljenje najčešće navodi kao razlog zbog kojega je Rig odlučio pomoći u obnovi svetišta.

Rig ispunio obećanje

»**Rig** i njegova supruga pripadali su redu velikih poštovalaca Svete Petke i lokaliteta Vodice u Vognju. **Rig** je bio industrijalac i vlasnik mlina *Braća Rig* u Rumi. Na Vodicu je dolazio sa suprugom bar dvadeset puta godišnje. Promatrajući staru, već dotrajalu kućicu i neuređen izvor, obećao je mještanima Vognja da će izvor urediti. Izvorska voda koju su on i njegova žena toliko cijenili bila je zamućena i blatnjava«, priča **Marko Mijić**, koji desetljećima sakuplja i bilježi priče o događajima i osobama iz povijesti Srijema.

Prema jednoj drugoj verziji priče, **Rig** je voganjsku Vodicu zavolio i zbog toga što su mještani Vognja svoje žito donosili na mljevenje u njegov mlin. Ipak, predanje o ozdravljenju njegove supruge daleko je snažnije i tijekom godina najčešće se navodi kao razlog njegove povezanosti sa svetištem.

Rig je odlučio urediti izvor i podići novu, veću crkvicu. Gradnja je započela prema projektu inženjera **Slavka Vukajlovića** iz Rume. Nova kapela bila je prilično prostrana, a osim oltara imala je i dva predvorja namijenjena upravo bolesnicima koji su na Vodici u molitvi znali provoditi i po nekoliko dana, nadajući se ozdravljenju.

Nova crkvica

Crkva je podignuta 1939. godine, uz suglasnost Patrijaršije u Srijemskim Karlovcima. Za njezinu izgradnju **Rig** je, prema zapisu **Katice Kuzmanović** u *Sremskim novinama*, izdvojio 100.000 dinara. Za taj novac tada se, kako se navodi, moglo kupiti približno deset do dvanaest jutara dobre voganjske zemlje.

Posveta nove crkvice održana je u nedjelju, 6. kolovoza 1939. godine, dva dana prije blagdana Svete Petke. Obred je održan ranije jer je na Vodicu već nekoliko dana prije blagdana pristizao veliki broj hodočasnika, među kojima su bili i brojni bolesnici. Na sam blagdan, 8. kolovoza, održano je veliko slavlje.

Supružnici **Rig**, katolici iz Rume i ktitori nove crkve, tom su prigodom dobili poseban blagoslov vikarnog episkopa srijemskog **Vikentija Prodanova**.

Briga **Riga** za svetište nije završila izgradnjom crkve. Prema zapisu **Katice Kuzmanović**, nedaleko od crkvice podigao je malu kuću i u nju smjestio bračni par **Stolić**, čija je zadaća bila svakodnevno paliti kandilo pred ikonom Svete Petke. Time je želio osigurati da se o svetištu trajno brine i da kandilo pred svetiteljicom ne prestane gorjeti.

Nakon izgradnje crkve štovanje Svete Petke na Vodici postalo je još masovnije. U Voganj su počele pristizati tisuće ljudi iz različitih krajeva, s različitim molitvama, nadama i zavjetima. Tako je ovo malo srijemsko svetište postalo mjesto ne samo vjerskog nego i kulturno-povijesnog značaja – a njegova je priča ostala zanimljiva i zbog neobične povezanosti pravoslavnog svetog mjesta i katoličkog ktitora.

M. M.

Foto: www.crkvasvetepetke.com

Isprika

U broju 1217 od 14. kolovoza 2026. godine u tekstu *»Sunco-kreti« iz Vojvodine ponovno na Neretvi* pogrešno je navedena somborska tvrtka Sinagoga d.o.o. kao pokrovitelj troškova odlaska i nastupa. Istina je da ih tvrtka Sinagoga d.o.o. 15. put pomaže i sponzorira, ali kompletne troškove puta i smještaja snosila je udruga lađara *Maraton lađa*. Ispričavamo se na pogreški.

Uredništvo

Na blagdan sv. Roka

Susret Petrovaradinaca ovdje i u svijetu

Na blagdan sv. Roka (Rokovo), 16. kolovoza, u petrovaradinskoj župi čiji je zaštitnik taj svetac, uz proslavu crkvenoga goda održan je i prvi susret, kako su organizatori naveli, Petrovaradinaca ovdje i u svijetu. Okupilo se oko 200 ljudi, a osim ovdašnjih, bilo je Petrovaradinaca koji danas žive u Splitu, Zagrebu, Osijeku ali i primjerice u dalekom SAD-u.

Kako sudionici ističu, susret je održan u ozračju zajedništva i uspomena pokazavši kako »zavičaj nije samo mjesto u kojem živimo, nego mjesto koje nosimo u srcu, ma gdje nas život odveo«.

Bio je to susret ljudi koje su životni putovi odveli na različite strane, ali koji nisu zaboravili svoje korijene, svoju crkvu, ulice svoga djetinjstva, prijatelje i običaje uz koje su odrastali.

Susret je imao i posebno emotivno značenje jer je bio prigoda da se župljani oproste od vlč. **Stjepana Šumanovca**, koji odlazi iz Petrovaradina na službu u Inđiju.

H. R.

Žetva u sjeni suše i spora oko otkupne cijene

Sunce obralo suncokret

Žetva suncokreta tek se zahuktava, ali je već otvorila stari prijepor između proizvođača, otkupljivača i države. Dok i sam ministar poljoprivrede Dragan Glamočić tvrdi kako je početnih 40 dinara bilo premalo i da su se pojavile ponude veće od 50 dinara, dio proizvođača traži konačnu cijenu od najmanje 70 dinara

Na području Donjeg Tavankuta razlike postoje od parcele do parcele, ali razloga za zadovoljstvo gotovo da nema. **Antun Mamužić** kaže kako je na pojedinim njivama dobiveno svega 700 do 800 kilograma suncokreta po jutru, dok su najbolji prinosi dosegnuli oko 1.500 kilograma. Češće se, međutim, govori o 1.200 ili 1.300 kilograma, a ima i parcela sa samo 600 kilograma po jutru.

»Nismo zadovoljni ni rodom ni cijenom. Nisam čuo da je itko kod nas imao više od 1.500 kilograma po jutru. Uglavnom je to 1.200 ili 1.300, ali ima i po 600, 700 ili 800 kilograma, ovisno od njive do njive«, kaže Mamužić.

Preračunato na hektar, raspon od 600 do 1.500 kilograma po katastarskom jutru znači približno od jedne do 2,6 tona po hektaru. Takvi rezultati potvrđuju koliko je suša neujednačeno pogodila vojvođanske atare. Biljke su na prvi pogled obećavale, ali je manjak vlage u presudnom dijelu vegetacije zaustavio nalijevanje zrna.

»Naš suncokret izgledao je jako lijepo, bio je velik, ali od njega nije bilo ništa. Sunce ga je spržilo i gotovo. Stabljike su narasle, ali džabe – sve je ostalo suho. Suncokret voli sunce, ali voli i vodu«, opisuje Mamužić stanje na svojim njivama.

Upravo zbog slabog prinosa raspravu o nekoliko dinara više ili manje vidi drukčije od onih koji polaze od prosječne ili dobre godine.

»I da bude 70 dinara, kada je prinos 700 ili 800 kilograma po jutru, a čuli smo da negdje ima i samo 600 kilograma, što je to? Pa da je cijena i 100 dinara, opet nije ništa«, kaže naš sugovornik.

Od početnih 40 do ponuda većih od 50 dinara

Uljare i drugi otkupljivači u početku su ponudili jedinstvenih 40 dinara po kilogramu, to je od 15 do 20 dinara manje nego 2025. godine, kada je suncokret plaćan od 55 do 60 dinara, premda su troškovi proizvodnje u međuvremenu dodatno porasli. Ministar poljoprivrede **Dragan Glamočić** nakon sastanka s proizvođačima i predstavnicima Udruženja *Asocijacija 2022* također je ocijenio kako akontna cijena od 40 dinara ne odražava stvarno stanje na tržištu. Kako je objavio *Insajder*, preno-

seći priopćenje Ministarstva, Glamočić je rekao kako već postoje konkretne ponude od 50 dinara i izrazio očekivanje da će cijena rasti. Predstavnici proizvođača na tom su sastanku realnom ocijenili akontnu cijenu od 55 dinara po kilogramu, uz PDV.

Radio-televizija Vojvodine navela je kako je na Produktnoj burzi u Novom Sadu početkom kolovoza iskazana potražnja za suncokretom po cijeni od oko 52 dinara po kilogramu, ali posao nije realiziran jer nije bilo ponude. Prema podacima koje je prenio *Insajder*, suncokret je ove godine u Srbiji zasijan na 250.816 hektara, a u trenutku održavanja sastanka žetva je bila završena na oko tri posto površina. Procijenjena ukupna proizvodnja iznosila je oko 677.000 tona. Akontna cijena predstavlja početni iznos koji otkupljivač plaća pri preuzimanju robe, dok se konačni obračun očekuje kasnije. Upravo takav sustav dodatno povećava neizvjesnost proizvođača, koji moraju odlučiti hoće li odmah prihvatiti ponuđeni iznos ili predati robu i čekati konačnu cijenu.

Mamužić kaže kako je on predao suncokret po akontnoj cijeni od 45 dinara, dok mu je za trenutačnu prodaju ponuđeno 48 dinara. Ponudu nije prihvatio jer se nada višem konačnom iznosu.

»Ponudili su mi 48 dinara ako hoću odmah, ali nisam htio. Sačekat ćemo konačnu cijenu. Trebalo bi to ići još malo gore. Sada svi o tome govore, ali hoće li biti ili neće, još se ne zna. To ne određujemo mi«, kaže Mamužić, dodajući kako proizvođači u stvarnosti imaju vrlo malo utjecaja na formiranje cijene.

Prosvjed kod Aradca i optužbe o političkoj pozadini

Nezadovoljstvo dijela ratara u međuvremenu je izašlo i na cestu. Prema izvještaju N1, članovi Udruženja poljoprivrednika Aradac organizirali su 16. kolovoza petosatni prosvjed na raskrižju uz cestu Zrenjanin – Novi Sad. Traktori su bili parkirani pokraj ceste i promet nije bio blokiran, ali su sudionici najavili kako će razmotriti radikalnije mjere ako ne dobiju odgovor na svoje zahtjeve. Prosvjednici su naveli kako ponuđena cijena ne odgovara cijenama u okruženju niti pokriva troškove proizvodnje, a ustvrdili su i kako na razgovorima u Ministarstvu nitko nije imao mandat predstavljati njih. Poljoprivrednik **Pavel Zahorec** za RTS je rekao kako je početnih 40 dinara za 16 dinara manje nego prošle godine te da su, uz poskupljenje goriva i repromaterijala, proizvođači takvom ponudom poniženi. Uz cijenu suncokreta, ratari iz Aradca ukazali su i na problem planirane trase autoceste Zrenjanin – Novi Sad, koja presijeca njihov atar.

Savez udruženja poljoprivrednika Banata postavio je viši zahtjev od predstavnika koji su bili na sastanku u Ministarstvu. Njegov predsjednik **Dragan Kleut** izjavio je za portal *Volim Zrenjanin* kako je tadašnja ponuda od 42 do 43 dinara neprihvatljiva te da Savez traži konačnu cijenu od 70 dinara po kilogramu. Kleut tvrdi kako su prinosi s uobičajenih približno tri tone pali na manje od dvije tone po hektaru te da nekoliko dodatnih dinara na konačnom obračunu ne može pokriti nastali gubitak.

Glamočić je, međutim, zahtjev za najmanje 70 dinara i prosvjede dijela poljoprivrednika nazvao politički motiviranima. Kako je prenio *Danas*, ministar je za RTS rekao kako »jedna manjina« situaciju pokušava iskoristiti za političku promociju. Istodobno je priznao kako je početnih 40 dinara bilo malo, ali je naveo da je cijena u međuvremenu premašila 50 dinara. Prema ministrovim riječima, konačna cijena bit će formirana tek za približno mjesec dana, odnosno tijekom rujna, a na nju će ponajprije utjecati kretanja na tržištima Ukrajine i Rusije. Naveo je kako se suncokret u Mađarskoj plaća od 57 do 58 dinara po kilogramu te da se cijene veće od 60 dinara u nekim zemljama regije odnose na visoko oleinske sorte, koje se u Srbiji zasad ne proizvode. Glamočić je poručio kako ne želi da država određuje cijene, nego da Ministarstvo treba omogućiti dijalog i sudionicima dati podatke o domaćem i stranom tržištu.

Dok se očekuje konačna cijena suncokreta, ratari računicu svode na ono što je stiglo s njive. Ako je zbog suše ubrano tek 600 ili 800 kilograma po jutru, ni osjetno viša cijena ne jamči pokrivanje troškova. Zato će konačni iznos biti važan, ali za mnoge ove godine neće moći promijeniti osnovni zaključak, suncokret je izgledao dobro, no bez vode nema roda.

Ivan Ušumović

HRVATSKI JEZIK

S ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

u Beogradu

Pozivamo sve učenike zainteresirane za učenje hrvatskoga jezika da se prijave na nastavu Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

Učenike očekuje:

- svjedodžba Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske
- njegovanje hrvatskog jezika, kulture i nacionalnog identiteta
- brojni izleti, radionice i izvannastavne aktivnosti
- nastava prilagođena dobi i interesima učenika
- pokriveni troškovi nastave i besplatno učenje

Nastava se održava u prostorijama Fondacije „Antun Gustav Matoš“ Studentski trg 10, Beograd

Za više informacija i prijave obratite se:
Uredu obrazovanja pri Hrvatskom nacionalnom vijeću

obrazovanje@hnv.org.rs

Nove akvizicije za likovni fundus ZKVH-a

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata nastavio je aktivnosti na formiranju likovnog fundusa nabavom umjetničkih radova značajnih umjetnika iz redova hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Imajući u vidu da je Zavod prva profesionalna ustanova koja djeluje na području očuvanja, unaprjeđenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice odnosno na području prezentacije kulturne baštine Hrvata u Srbiji, nastavio je s praksom pribavljanja relevantnih umjetničkih djela. Radove odlikuje raznovrsnost tehnika i obrađenih motiva, te predstavljaju pluralnost poetika koje čine presjek autora starijeg i mlađeg naraštaja, a sve u svrhu uspostave reprezentativnog likovnog fundusa.

Nedavno je tako pribavljeno šest slika: *Kompozicija 23.07.2011*. **Josipa Skenderovića Age**, *Štala* **Antuna Rudinskog**, *Salaš sa zvonom za ampu* **Ruže Tumbas**, *Proljetni dan* **Nele Horvat**, *Risari* **Maje Kovač** i *U tunelu* **Kristijana Sekulića**.

U likovnom fundusu ZKVH-a do sada ima tridesetak likovnih djela koje je ta ustanova otkupila ili dobila na dar.

Likovna kolonija *Stipan Šabić*

SUBOTICA – Četrnaesti saziv Međunarodne likovne kolonije *Stipan Šabić 2026*. otvoren je 17. kolovoza. Kolonija se održava na prostoru *Majkinog* i *Cvjetnog salaša* (Hajdukovo kraj Palića), uz sudjelovanje 14 umjetnika iz Srbije, Hrvatske, BiH, Makedonije, Bugarske, Njemačke i Mađarske. Koloniju je otvorio član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić**, dok je uime domaćina, HLU-a *Croart*, umjetnike i goste pozdravila predsjednica udruge **Nela Horvat**. Prigodna izložba i zatvaranje kolonije bit će priređeni u subotu, 22. kolovoza, u 19 sati.

Likovna kolonija na Tekijama

NOVI SAD – Hrvatski kulturni centar *Novi Sad* priređuje izložbu slika nastalih na V. sazivu Likovne kolonije na Tekijama 2025. godine te izložbu radova **Marije Masleve-Markove** iz Bugarske. Otvorenje izložaba održat će se danas (petak, 21. kolovoza) s početkom u 11 sati u Kulturnom centru Novog Sada.

Izložbama ujedno započinje VI. saziv Likovne kolonije na Tekijama uz sudjelovanje 50 slikara iz devet država – Slovenije, Austrije, Mađarske, Hrvatske, Švedske, Srbije, Sjeverne Makedonije, Bugarske i Grčke. Kolonija će se odvijati u prostoru Biskupijskog svetišta Gospe Snježne na Tekijama, a trajat će do 23. kolovoza.

NIU »Hrvatska riječ«: Poziv autorima za rukopise

Nakladničko vijeće NIU-a *Hrvatska riječ* poziva autore i autorice, pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Srbiji koji pišu na hrvatskom jeziku, da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihova uvrštanja u nakladnički plan te ustanove za iduću, 2027. godinu.

Zaprimaju se rukopisi iz područja književnosti – poezije, proze, dramskog stvaralaštva te književnosti za djecu i mlade – kao i publicistike, uključujući feljtone, reportaže, eseje, komentare i druge publicističke forme. Kada je riječ o književnosti, u obzir dolaze i rukopisi pisani na dijalektalnim govorima Hrvata.

Preporučuje se da rukopis bude popraćen recenzijom, a uz njega je potrebno priložiti i kratak životopis autora ili autorice.

Rukopisi se dostavljaju u elektroničkom obliku, kao Word dokument, na mail: *naklada@hrvatskarijec.rs*, najkasnije do 1. studenoga 2026. godine.

Pristigle rukopise razmatrat će Nakladničko vijeće NIU-a *Hrvatska riječ*, koje će donijeti odluku o njihovu uvrštavanju u nakladnički plan ustanove za 2027. godinu.

Započeo Interetno festival

SUBOTICA – Jubilarni, 25. Interetno festival započeo je jučer, 20. i traje do 24. kolovoza na više lokacija u Subotici, a publici će se tijekom ovih dana predstaviti folklorni ansambli iz Čilea, Turske, Indonezije, Bolivije i Mađarske, uz sudionike iz Srbije. Organizator, MKC *Népkör* najavio je bogat kulturni program. Programi će se uglavnom odvijati na središnjem gradskom trgu, dok će posljednjeg dana program biti održan u prostorijama *Népköra*. Ono što također obilježava ovu godinu jeste 80 godina folklorne tradicije u *Népköru* koja će se provlačiti kroz program.

Jedna od najvećih novina očekuje publiku 23. kolovoza, kada će umjesto dosadašnjeg klasičnog završnog koncerta, na velikoj bini biti izvedena posebno osmišljena bajka u kojoj će sudjelovati najbolji dječji folklorni ansambli iz Vojvodine, zajedno s inozemnim gostima.

Istoga dana bit će i predstavljanje folklornih ansambala iz Mađarske, Bolivije, Indonezije, Čilea i Turske, kao i KUD-a *Mladost 1947* i HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Ljetni kamp u Pleternici

S tamburom po novo znanje i iskustvo

Ovogodišnji, 5. ljetni tamburaški kamp u Pleternici okupio je 46 polaznika iz 12 hrvatskih županija, te iz Subotice, Sombora i Mostara. Svi oni su od 10. do 16. kolovoza imali priliku svirati, vježbati, družiti se, učiti i usavršavati – sve s tamburom u ruci.

Ljetni tamburaški kamp organizirali su Javna ustanova Pleternica i Hrvatsko društvo tamburaških pedagoga, a po novo znanje i iskustvo došli su učenici osnovnih i srednjih škola.

Program je obuhvaćao individualnu te grupnu nastavu, vokalne radionice i tradicijsko pjevanje, sviranje samice, gajdi te proučavanje i izvođenje bećarca (slavonskog, srijemskog i laganog). Kamp je završen koncertom velikog i malog orkestra na kom su pokazali što su naučili u proteklih sedam dana.

S mlađim polaznicima koji su činili mali orkestar radila je prof. **Mira Temunović**, dok je starije članove, odnosno veliki orkestar vodio prof. **Damir Butković**.

»Djeca su unaprijed birala s kim žele raditi individualni program, a kada je u pitanju orkestar, podijelili smo ih po uzrastu. Uz individualni rad, imali smo i vježbe po dionicama, te rad u orkestru koji je znao biti i tri puta dnevno. Imali su mogućnost sudjelovati i u radionici sviranja samice koju je vodio prof. **Luka Juriša** iz ansambla *Lado*, te u radionici gajdi koje je vodio nekadašnji polaznik, a sada asistent **Filip Butković**. No, uz sviranje, probe i uvježbavanje, imali smo i posjet Interpretacijskom centru *Terra Panonica* i obilazak grada Pleternice. Jedan dan bio je sportsko-rekreativan, kada smo obišli i Požegu i išli na kupanje. Ono što je obilježilo ovu godinu jeste da je bilo više mlađih i novih polaznika, tako da je u dječjem, odnosno malom orkestru bilo 25 članova. S nama iz Vojvodine došlo je sedam polaznika, no nitko od njih nije bio kod mene u orkestru. Uvježbali smo program s kojim se možemo svugdje predstaviti i na završnom koncertu je to sve toplo pozdravljeno, i od strane roditelja i publike. Mislim da je ovo bilo lijepo iskustvo za sve te da su, uz zabavu i druženje puno toga uspjeli i naučiti. Sve to ispratili su i brojni mediji, pa je ova priča o tamburašima otišla puno dalje od same Pleternice. Ovo je bio mali – mini jubilej, a dogovorili smo se da ćemo raditi do 55. obljetnice«, priča kroz smijeh prof. Mira Temunović, koja ujedno poziva sve koji žele da se naredne godine uključe u ovaj, kako je rekla, zaista hvalevrijedan projekt.

Među sudionicima bili su i polaznici iz Vojvodine: **Ana Perčić**, **Borna Dulić**, **Petar Vukov**, **Marija** i **Martina Cvijin**, **Katarina Vukadinović** iz Subotice i **Maša Popović** iz Sombora.

Osim djece na završnom koncertu nastupio je i komorni sastav profesora koji su tijekom proteklih sedam dana radili s djecom. Komorni sastav činili su: Damir Butković, Mira Temunović, Luka Juriša, Filip Butković, **Vice Zirdum**, **Zlatko Galik**, **Danijel Tomašević**, **Martin Marijanović**, **Antea Glavaš**, **Saša Botički** i gostujući profesor **Vojislav Temunović**.

Ž. V.

Edukacija u Zadru

Sonćanke na Ljetnoj školi hrvatskog folklora

Hrvatska matica iseljenika i ove je godine organizirala Ljetnju školu hrvatskog folklora koja se od 4. do 13. kolovoza održala u Zadru. Među brojnim polaznicima iz svih krajeva Hrvatske, ali i inozemstva, bile su i članice KPZH-a *Šokadija* iz Sonte, **Katarina Vodeničar** i **Valentina Dekan**.

Tema ovogodišnje ljetnje škole bili su folklor, nošnje i tradicijska glazbala Jadranske zone. Posjetitelji su na radionicama i predavanjima upoznavali plesove i glazbu iz šibenskog uzmorja i otoka, dubrovačkog primorja i Rijeke dubrovačke, doline Neretve i južne Hercegovine, poluotoka Pelješca te otoka Mljeta i Lastova, Cresa, Raba i Paga, Konavala i Župe dubrovačke, kao i baštinu Hrvata Boke Kotorske. Polaznici su se upoznali i s baštinom Makarskog primorja, Brača i Hvara, Dubrovnika, Korčule, Trogira, Kaštela i Čiova, Splita i Šolte te Silbe i Krka.

Školu je tijekom održavanja posjetio ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Zdeslav Milas**, koji je obišao pojedine sekcije te razgovarao s polaznicima i voditeljima. U radu škole sudjeluju stručni voditelji **Andrija Ivančan**, **Tibor Bün** i **Vjekoslav Martinić**, dok je među gostujućim predavačima i maestro **Siniša Leopold**.

Polaznice iz Sonte naglasile su kako im je ovo iskustvo bilo dragocjeno te se nadaju da će dio svojih znanja i usvojenih vještina moći prenijeti i u svoj kraj.

»Posebno mi je bilo lijepo upoznati sudionike iz različitih krajeva i vidjeti koliko svi, iako dolazimo iz različitih sredina, imamo zajedničku ljubav prema folkloru. Posebno su mi se svidjele radionice i predavanja jer smo kroz njih mogli naučiti nešto novo o Jadranskoj zoni. Mislim da ću nakon ovih deset dana neke stvari sigurno pokušati primijeniti i u svom društvu. Ovo iskustvo mi je pokazalo koliko je važno čuvati folklor, ali ga istovremeno približiti mladima na zanimljiv način. Najviše ću ponijeti nova poznanstva, iskustva i uspomene, a nadam se da ovo neće biti naše posljednje druženje«, zaključila je Katarina Vodeničar.

Valentina Dekan također je naglasila kako je ova škola bila prilika upoznati se s novim plesnim koracima i ljepotom nošnje jadranskog kraja:

»Bilo mi je posebno zadovoljstvo naučiti plesove koje do sada nisam imala priliku vidjeti uživo. Oduševili su me novi plesni koraci iz kojih nastaju koreografije, pjesme koje nisu karakteristične za naše područje, kao i njihova jedinstvena narodna nošnja, koju je vrlo teško nabaviti«, kaže ona.

Škola je završila koncertom na kojem su polaznici predstavili sve što su naučili u proteklih deset dana.

A. G.

Nova knjiga u nakladi ZKVH-a

Subotička kronika sestara Naše Gospe

U nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata nedavno je objavljena knjiga *Kronika Družbe sestara Naše Gospe u Subotici 1945. – 1965.* koju je priredio i za koju je uvodnu studiju napisao **Ivan Armanda**. Recenzenti knjige su dr. sc. **Robert Skenderović** i dr. sc. **Eldina Lovaš**. Knjiga je šesta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja*, uredila ju je **Katarina Čeliković**, a grafički oblikovao **Darko Vuković**. Tiskanje knjige pomogao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Knjiga na 326 stranica donosi uvodnu studiju dr. sc. Ivana Armande pod naslovom *Tragom subotičke kronike Družbe sestara Naše Gospe od 1945. do 1965. godine* (str. 9-40), zatim prijepis samostanske kronike od 1945. do 1965. godine (str. 43-295), u trećoj cjelini su biografski podatci redovnica koje se spominju u kronici (str. 297-310) te na koncu Kazalo imena (str. 311-324).

Dva desetljeća

Objavljeni prijepis kronike sadrži razdoblje od 20 godina, od završetka Drugoga svjetskoga rata i povratka hrvatskog ogranka Družbe sestara Naše Gospe u Suboticu 1945. godine do završetka Drugoga vatikanskoga koncila 1965. godine, koja se može smatrati razdjelnom godinom u novijoj crkvenoj povijesti. Postoji i nastavak kronike, ali nije uvršten u ovo izdanje jer se u njemu spominju ljudi i događaji iz sasvim bliske prošlosti.

Priređivač dr. sc. Ivan Armanda u uvodnoj studiji donosi pregled sadržaja kronike s naglaskom na određene događaje u cilju opisivanja života i djelovanja hrvatskoga ogranka Družbe sestara Naše Gospe u Subotici u navedenom razdoblju.

Vrijedno povijesno vrelo

U zaključku svog teksta Armanda kaže: »Tužna srca napustivši Bačku 1941. godine, redovnice hrvatskoga ogranka Družbe sestara Naše Gospe četiri su se godine nadale povratku. Čim su im prilike dopustile, u ljeto 19a45. vratile su se u Bačku i preuzele dio samostana u Subotici. No, društvene i političke okolnosti stubokom su se izmijenile, što je uvjetovalo ritam života i rada sestara, rušeći oblike apostolata kojima su se bavile prije Drugoga svjetskoga rata i mijenjajući lice njihove Družbe. To jasno pokazuje kronika koju su vodile od povratka u Suboticu, ostavivši neizmjerno vrijedno povijesno vrelo. Pritom valja istaknuti da kronika svojim sadržajem prelazi okvire povijesnoga vrela o jednoj redovničkoj zajednici, pa i samoj Katoličkoj Crkvi, jer donosi obilje podataka o životu, radu, običajima, svečanostima, problemima i patnjama hrvatskoga katoličkog puka u Subotici od ljeta 1945. do kraja 1965. godine. Stoga je cilj njezina objavljivanja omogućiti svjedokinjama, sudionicama i protagonisticama tadašnje subotičke povijesti da svojim zapisanim riječima progovore današnjim stanovnicima Subotice te drugim zainteresiranim čitateljima i znanstvenicima. Njihovi su zapisi autentično i živopisno svjedočanstvo, nastalo iz prve ruke, na licu mjesta i u realnom vremenu«.

Knjiga se može nabaviti u prostorijama Zavoda u Subotici na adresi Laze Mamužića broj 22 po cijeni od 700 dinara. Također, može se poručiti telefonom na broj 024/535-533 ili e-mailom na adresu ured@zkvh.org.rs.

(ZKVH)

Aktivnosti HKC-a *Srijem* iz Srijemske Mitrovice

Nastup na festivalu i obnova Hrvatskog doma

Srem Folk Fest je međunarodni festival folklora koji se svake godine održava u Srijemskoj Mitrovici pod pokroviteljstvom toga grada. Cilj manifestacije je njegovanje i promoviranje narodne pjesme, igre, glazbe i nošnje svih naroda svijeta. Kaže se da je *Srem Folk Fest* »svijet u malom«, budući da okuplja različite kulture, te gradi suradnju i prijateljske odnose među ansamblima iz cijelog svijeta. Od 2015. godine djeluje u okviru Međunarodne federacije folklornih festivala, a od 2019. održava se pod pokroviteljstvom Nacionalne komisije za suradnju s UNESCO-om, kao jedan od festivala koji za cilj imaju očuvanje nematerijalne kulturne baštine cijelog svijeta.

Srem Folk Fest

Ovogodišnje, 22. izdanje okupilo je 18 ansambala i više od 500 sudionika iz dvanaest zemalja Europe, Azije, Sjeverne i Južne Amerike. Trećeg festivalskog dana

nastupila je, kao i svake godine, folklorna skupina Hrvatskog kulturnog centra *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice. Ta hrvatske udruga redoviti je sudionik poznate mitrovačke manifestacije, promovirajući tako svoju baštinu, predstavljajući igre, pjesme i običaje Hrvata iz Srijema.

»*Srem Folk Fest* je manifestacija po kojoj je grad Srijemska Mitrovica poznat nadaleko, čak i preko kontinenata, a možemo reći da je jedna od najvećih folklornih manifestacija u Srbiji, a i šire. Posebno nam je drago da smo mi kao Hrvati iz Srijemske Mitrovice ovdje od početaka, od prvih godina do dana današnjeg, da sudjelujemo u ovom događaju koji je toliko bitan za naš grad i da i mi kao Hrvati doprinosimo kulturi našeg grada i sugrađanima pokazujemo našu kulturu i da smo ovdje«, rekao je predsjednik udruge **Krunoslav Đaković**. HKC *Srijem* je nastupio s *Igrama iz Srijema*, s malo izmijenjenom koreografijom u odnosu na onu iz ranijih nastupa, uz svoje tamburaše i mlade snage koje su im se priključile.

Obnova Doma

HKC *Srijem – Hrvatski dom* osnovan je 1997. godine, kao svojevrsni nasljednik brojnih hrvatskih udruga koje su još od daleke 1886. djelovale u tom gradu. Zgrada Hrvatskog doma sagrađena je 1928. godine. Nakon Drugoga svjetskog rata Dom je bio oduzet hrvatskim udrugama, a od 2007. godine koristi ga HKC *Srijem – Hrvatski dom.*

Ovaj spomenik kulture zatečen je u lošem i zapuštenom stanju, zbog čega je HKC ušao u projekt obnove i adaptacije Doma suvremenim potrebama. Danas tako zgrada na adresi Svetog Dimitrija 24 prolazi kroz faze temeljne rekonstrukcije kako bi ponovo postala funkcionalno mjesto okupljanja. Nedavno je uspješno zamijenjen kompletan krov na zgradi, čime je spriječeno daljnje propadanje objekta. Projekt sanacije zajednički su pomogli Grad Srijemska Mitrovica, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće. U planu je rekonstrukcija vanjskog izgleda zgrade.

M. M.

Smjena u Franjevačkom samostanu u Subotici

U Franjevačkom samostanu u Subotici 10. kolovoza izvršena je svečana primopredaja samostanske uprave i službe gvardijana. Dosadašnji gvardijan, fra **Ivan Miklenić** koji odlazi u Varaždin, službeno je predao upravu novom gvardijanu, fra **Péteru Dezsőu**, koji preuzima brigu o samostanskoj zajednici i pastoralnom djelovanju u Subotici.

»Svečanoj primopredaji i uvidu u stanje samostana nazočili su predstavnici Uprave Provincije – provincijalni ministar fra **Ivica Jagodić** i provincijski ekonom fra **Ilija Mijatović**, te vikar i ekonom subotičkog samostana fra **Bernard Barbarić**. Dosadašnjem gvardijanu fra Ivanu Mikleniću izrečena je iskrena zahvala za predan rad, trud i brigu o samostanskoj zajednici tijekom protekloga mandata, dok je novom gvardijanu fra Péteru Dezsőu upućena podrška te blagoslov u budućem služenju. Subotički franjevački samostan i crkva sv. Mihovila ostaju važno duhovno i kulturno središte vjernika ovoga kraja, a nova uprava nastavit će kontinuitet bogate franjevačke prisutnosti u gradu«, prenosi Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda.

Fra Ivan se od vjernika oprostio u nedjelju, 16. kolovoza i tom prigodom je poručio vjernicima neka ih sve prati Božji blagoslov, Crna Gospa subotička, sv. Mihovil i sv. Antun, te neka izmole potrebne milosti Subotici i svijetu. Kako je rekao, ostat će povezan sa svima u molitvi.

Fra Ivan je u Suboticu došao u jesen 2023. godine i u svom kratkom djelovanju je skupa s fra Bernardom puno toga učinio, obnovio bilo materijalno, ali prije svega duhovno. Ono po čemu će ga ovdašnji vjernici pamtiti je sigurno obnova oltarne slike, oltara i same kapelice Crne Gospe, Devetnica Gospi Lurdskoj s procesijom i svijećama, te svake prve subote u mjesecu molitva za obitelji, zatim pjesma Crnoj Gospi subotičkoj, kao i njeno uređenje i odijevanje Gospe u bunjevačku narodnu nošnju.

Ž. V.

Uoči svetkovine sv. Roka u Beregu

Nakon svečanog misnog slavlja u čast Blažene Djevice Marije – Velike Gospe, vjernički puk skupa sa župnikom uputio se u molitvenom hodu prema kipu sv.

Roka u središtu Berega. Uoči njegove svetkovine, zajedničkom molitvom, Berežani su preporučili zagovoru sv. Roka svoje mjesto, župu, bolesne, stare i nemoćne te sve njihove obitelji.

Foto: Župa sv. Mihael, Bereg

Proštenje, zahvala i oproštaj

Svečanu sv. misu proštenja na blagdan sv. Roka u istoimenoj crkvi u Subotici predvodio je ovogodišnji zlatomisnik mons. **Marko Forgić**, koji je u ovoj župi kao mladomisnik vršio službu kapelana. U župu sv. Roka je dolazio i radio, a stanovao je i ujedno i radio u župi sv. Jurja. Nakon njegovog povratka u Suboticu, mons. Forgić je već duži niz godina u ovoj župi kao duhovni pomoćnik i ispovjednik. Stoga mu je na poseban način zahvalio župnik mons. dr. **Andrija Anišić** rekavši da je zahvalan Bogu za njegovih 50 godina služenja Bogu, Crkvi i narodu, i ujedno mu obećao kako će rado propovijedati na njegovoj dijamantskoj misi (60 godina svećeništva). Uz župnika i predvoditelja na misnom slavlju su suslavili i fra **Ivan Miklenić**, preč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, preč. **Josip Štefković**, te đakon vlč. **Ferenc Sotanyi**, dok je na raspolaganju za ispovijed bio preč. **Franjo Ivanković**.

Slavlju je pridonio župni zbor pod ravnanjem s. **Silvane Milan**, a za orguljama je bio mr. sc. **Ervin Čeliković**.

Na kraju euharistije župnik Anišić je zahvalio i fra Ivanu za sve što je učinio tijekom svog pastoralnog i duhovnog djelovanja u Subotici i Subotičkoj biskupiji, budući da odlazi na novu službu.

Misnom slavlju prethodilo je Euharistijsko klanjanje tijekom kojeg se osobito molilo za život, kao zadovoljština za grijeh pobačaja i za spas nerođene djece.

H. R.

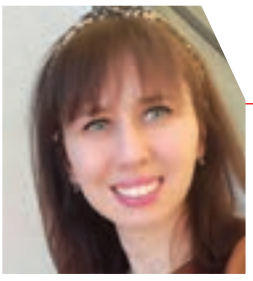
Biskupijsko svetište *Gospe od Suza*

U susret proštenju na Bunariću

Narednog tjedna počinje duhovna priprema za Prošetenje na Biskupijskom svetištu *Gospe od suza* na Bunariću i to 27. i 28. kolovoza – krunica će se moliti od 18.30 sati, a sveta misa oba dana počinje u 19 sati. 29. kolovoza – Treći dan trodnevnice započet će pokorničkim bogoslužjem u 19 sati. Oko 20.30 sati uslijedit će tradicionalna procesija sa svijećama, a sveta misa slavit će se u 21.15 sati. 30. kolovoza – Središnji dan proštenja. Prva sveta misa slavit će se u 6.30 sati, nakon čega slijede dva svečana misna slavlja proštenja. Sveta misa na mađarskom jeziku počinje u 8, a na hrvatskom u 10 sati. Obje mise predvodit će biskup Zrenjaninske biskupije mons. **Mirko Štefković**.

Misno slavlje s početkom u 17 sati bit će za bolesnike i djelatnike Caritasa. Biskupijsko svetište *Gospe od Suza – Bunarić* poziva vjernike, obitelji i hodočasnike da se pridruže trodnevnici i proštenju te u zajedničkoj molitvi Gospi od Suza povjere svoje zahvale, potrebe i nakane. Biskupijsko svetište *Gospe od suza* otvoreno je tijekom cijele godine, a organizirane pobožnosti koje će još biti nakon proštenja su: 5. rujna – prva subota u 9.30 sati će se moliti krunica, a sveta misa je u 10 sati; 8. rujna – Mala Gospa, misa na hrvatskom je u 10 sati; 7. listopada – Kraljica Krunice, u 16.30 je krunica, a u 17 sveta misa. Ovim se i završava hodočasnička godina na Bunariću.

Ž. V.

Bog je velik u svojim djelima

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kako je ovaj svijet prelijep! Mnogi su ovo ljeto putovali i divili se ljepotama prirode: plavetnilu mora, gustim šumama i neobičnim krajolicima. Tolike ljepote darovane čovjeku da u njima uživa, ali i o njima se stara. Jesmo li na trenutak u svome divljenju i uživanju pomislili na veličanstvenog Tvorca tih ljepota i blagodati u kojima uživamo? Svemogući Bog, Stvoritelj, stvara ono što čovjek ni zamisliti ne može, ono pred čime nam zastaje dah. Otkriva nam tako svoju veličinu, ali i svoju dobrotu i ljubav. Ne moramo potegnuti na dalek put da bi se divili Božjoj veličini po stvorenim ljepotama. I oko nas je toliko toga, samo nam je postalo svakodnevno, te zaboravljamo promotriti tu ljepotu i diviti se kao onome što viđamo rijetko. Svuda oko nas su nevjerojatna djela Božja.

Znakovi njegove veličine i svemoći i njegove neizmjerne ljubavi prisutni su i u našem životu. I sami ih prepoznajemo kada nam se dogodi nešto lijepo i veliko, za što ni slutili nismo da može tako biti, kada nam usliša molitve i riješi naše brige, kada su rješenja izvan naše moći. No tu je i kada patimo, kada nam je teško i prolazimo kroz kušnje i nevolje, snaga da to izdržimo dolazi od Gospodina.

Sve oko nas je djelo Božje

Pavao u poslanici Rimljanima govori upravo o Božjoj veličini, koji nam je zato i nedokučiv i nespoznatljiv do kraja: »O dubino bogatstva, i mudrosti, i spoznanja Božjega! Kako li su nedokučivi sudovi i neistraživi putovi njegovi! Doista, tko spozna misao Gospodnju, tko li mu bî savjetnikom?«. (Rim 11,33-34) Bog Otac na nebesima neizmjerno nas nadvisuje te nam je nedokučiv i nespoznatljiv. O njemu spoznajemo samo onoliko koliko nam on hoće objaviti. A objavio nam je kroz vrijeme svoju dobrotu i ljubav, objavio nam je da je on Stvoritelj svega što vidimo i nas samih, te da je i naš Spasitelj. Dovoljno o njemu znamo da bi ga slavili i častili za sva njegova čudesna djela koja nas okužuju. Svuda oko sebe možemo prepoznati njegovu veličinu i njegovu svemoć. A kroz sva ta djela očita je njegova ljubav prema čovjeku, koji je njegovo najuzvišenije stvorenje, stvoren na njegovu sliku.

I kada shvatimo koliko nam je Bog nedokučiv i koliko nas nadvisuje, to će nam pomoći da drukčije doživljavamo i naš odnos s njim. Najprije postat ćemo svjesni da je sve oko nas njegovo djelo i znak njegove dobrote, koju ne smijemo iskušavati. Tada ćemo postati svjesni da gotovo ništa ne ovisi o nama, iako se često osjećamo moćni i samodostatni. Sve je uvijek djelo Božje i sve je uvijek u njegovim rukama. Stoga nikada ne smije manjkati naše zahvalnosti pred Bogom.

Bog sve vodi putem dobra

Pavao nas podsjeća da Boga ne možemo razumjeti. A mi se prema njemu odnosimo kao da sve znamo. Naša spoznaja je tek djelić stvarnosti, malo sadašnjosti, kao kad iz rupe vidiš djelić neba. A Bog, on vidi prostranstva, sadašnjost i budućnost, poznate su mu sve nakane srdaca. Zato on često djeluje mnogo drukčije od naših očekivanja, zato nekad ne odgovara na naše molitve i dopušta ono što ne želimo. Zato naš odnos spram njega treba biti odnos potpunog povjerenja i predanja, kao što ga je Marija imala. Zahvaljivati uvijek za sve i u svemu, jer Bog vodi naš život pravim putem i onda kada nam se čini da se sve ruši. Njegovi putovi su drukčiji od onih kakve čovjek zamišlja, on nas uvijek vodi putem vječnog dobra. Stoga uvijek, poput Pavla, mislimo o Bogu ovako, jer on je velik u svim svoji djelima: »Jer sve je od njega i po njemu i za njega! Njemu slava u vjekove! Amen.« (Rim 11,36)

Hrvati u Markovićevu i Velikoj Gredi

Gašparovići iz Markovićeva i Berkovići iz Velike Grede

Obitelj Gašparović je zaslužna što je mali broj i veliki udio Hrvata u Markovićevu od statističkog značaja, i što su na popisima oni bili gotovo uvijek treći narod, nakon Srba i Mađara

Markovićevo je seoce u općini Plandište, prvo na lijevoj obali Brzave nakon ulaska ove rijeke na teritorij Srbije. U njemu poznavatelji demografije Banata ne bi očekivali tragove Hrvata, pa pozornost privlači nekoliko grobova na katoličkom dijelu mjesnoga groblja. Najstariji od njih pripada **Ludvigu Gašparoviću** (1884. – 1964.). Njegov unuk **Nedeljko Gašparović**, koji još živi u selu, navodi životnu priču ovoga čovjeka, otkrivajući malo poznate putove dolaska Hrvata u Vojvodinu.

»Moj djed rođen je u mjestu Grižane kod Crikvenice. Po zanimanju je bio zidar, mobiliziran u austrougarsku vojsku tijekom Prvog svjetskog rata, a u ratnim operacijama zarobljen u Srbiji. Iz Niša je otišao u Grčku, gdje se pridružio Srpskoj vojsci i sudjelovao u proboju Solunskog fronta. Kao srpski dragovoljac, u agrarnoj reformi u Markovićevu je dobio državnu zemlju, kupio kuću i nastavio se baviti svojim zanatom. Sudjelovao je u gradnji 'Bijelog dvora', rezidencije koju je u Beogradu sagradio kralj **Aleksandar Karađorđević**«, navodi treći u generacijama banatskih Gašparovića. Ludvig je, po podacima Župe Grižane, bio sin **Frane** i **Ane** r. **Gašparović**. Prva mu se supruga zvala **Kristina**, r. **Petrović**, a druga **Marija**, r. **Franić**. Imao je sina **Franu** i kćer **Anu** koji su podigli spomenik na njegovu banatskom počivalištu. Na tom se groblju, osim četiri grobnice iz ove obitelji, nalazi i grobnica **Ane Velikić** koju je podigao njezin sin **Jure**, te grobnica obitelji Andrić, uz nešto veći broj mještana Mađara.

Mali broj i veliki udio Hrvata

Obitelj Gašparović je zaslužna što je mali broj i veliki udio Hrvata u Markovićevu od statističkog značaja, i što su na popisima oni bili gotovo uvijek treći narod, nakon Srba i Mađara. Crkvene statistike navode sedam Hrvata katolika 1935. godine. U drugoj polovici proteklog stoljeća po popisima bilo ih je: devet 1953. (1,48%), pet 1961. (1%), 10 1971. (2,38%), šest 1981. (1,93%), isto koliko i deset godina kasnije (2,51%), te najviše – osam 2002. (3,7%). U preostala dva popisa u tekućem tisućljeću broj Hrvata bio je ispod minimalnog za javno prikazivanje, dakle manje od tri osobe.

Pogled u povijest Markovićeva govori o tome kako je od 1783. do 1789. godine tadašnja Kriva Bara bila komorska pustara koju su u zakupu držali trgovci stokom. Kasnije je prešla u vlasništvo obitelji hrvatskoga baruna **Ljudevita Bedekovića**, koji je 1842. naselio mađarske katoličke obitelji iz sjevernobanatskih sela Sajana i Bikača kao svoje radnike. U posjedu obitelji Bedeković ostala je do 1860. godine, kada je prodana obitelji Gyertyánffy. U mađarskoj revoluciji godine 1848. Srbi su spalili cijelo naselje, stanovnici su pobjegli te se mjesto počelo ponovno podizati tek nakon 1850. godine.

Prvi katolički molitveni dom bio je smješten u zgradi škole od 1839. Nakon što je crkva Blažene Djevice Marije pomoćnice kršćana u susjednom selu Sečenovo (danas Dužine) 1952. srušena, katolici su se iselili iz tog naselja. Ova zajednica novi molitveni dom dobila je 1977. godine. Posvećen je svetoj Katarini Aleksandrijskoj, i nalazi se, uz zvonik, u Ulici Bratstva i jedinstva br. 1. Jezik bogoslužja

je mađarski, no mise se služe iznimno rijetko. Ipak, uređenje molitvenoga doma privlači značajnu pozornost, te je tako dugogodišnji poznavatelj crkvenih prilika ovoga kraja g. **János Lelik** primjetio da se u nedavnom uređenju molitvenog doma angažiralo više od 20 vjernika. Filijala Markovićevo pripada katoličkoj župi Plandište.

Hrvatski veleposjednici Velike Grede

Premda današnje selo Velika Greda, još jedno u današnjoj općini Plandište, nije bilo naseljeno značajnijim hrvatskim stanovništvom, njegov pomen u historiografiji Hrvata u Vojvodini temelji se na ulozi hrvatskih veleposjednika koji su u XIX. stoljeću utjecali na gospodarski i društveni ambijent (i) toga prostora.

Dvije pustare: Velika Greda i Zőldes koncem XVIII. stoljeća ustupljene su Zagrebačkoj biskupiji u zamjenu za oduzeta biskupijska dobra u Pokuplju za potrebe učvršćivanja Vojne granice. Kolonija Zőldos naseljena je Mađarima, no u Mađarskoj revoluciji je stradala i bila raseljena. Nakon tog događaja, veleposjednik **Đuro pl. Parčetić**, naselio je 1850. godine na području pustare Velika Greda Nijemce iz susjednog Plandišta kao radnu snagu za svoj posjed i tako utemeljio novo naselje koje je po njemu nazvano Georgshausen, što je i u njemačkoj i mađarskoj inačici i dalje naziv ovog sela. Atar Velike Grede imao je 1852. godine 63 zemljoposjednika, od kojih su većina bili Hrvati iz Neuzine i Konaka, te neki iz Velikog Bečkereka: 29 ih je bilo iz obitelji Berković, 11 iz obitelji Ilijević, po sedam iz obitelji Mikšić i Novaković, dva iz obitelji Kovačić, tu je bio spomenuti Parčetić te **Josip Petrović**, dok su ostatak bili vlasnici Srbi i Nijemci. U samom selu Hrvata je vjerojatno bilo malo. Pred kraj XIX. stoljeća došlo je do promjena u vlasništvu i Hrvati se više ne bilježe kao zemljoposjednici.

Katolička crkva srušena pa ponovno sagrađena

Većina stanovništva Velike Grede do konca II. svjetskog rata, bez obzira na doseljavanje srpskog življa nakon I. svjetskog, bili su Nijemci. Godine 1935. u katoličkoj filijali u Velikoj Gredi od 908 vjernika 742 su bili Nijemci, 169 Mađari i sedam Hrvati. U popisu stanovnika po prezimenima u tom razdoblju navode se članovi obitelji koje po podrijetlu jesu hrvatske, no nepoznato je kako su se nacionalno izjasnile: Ilijević, Berković i Milovan, dok se na trenutačnom katoličkom groblju u selu nalazi samo jedna grobnica s najmanje tri sahranjena člana obitelji Berković, uz napomenu da je groblje u središtu sela uništeno izgradnjom škole. U svim popisima od druge polovice XX. stoljeća Hrvata u Velikoj Gredi je manje od 2%, a od 1991. su te brojke jednoznamenkaste. Po posljednjem popisu u selu od 922 stanovnika Hrvatima su se izjasnile tri osobe. Najveći broj mjesnih katolika su Mađari i (nakon II. svjetskog rata doseljeni) Slovenci.

U selu je postojao molitveni dom sagrađen 1912., no svetac zaštitnik ostao je nepoznat. Dom je, po nalogu državnih vlasti 1949. godine srušen. Još 1971. kupljeno je mjesto za novi, no on nije sagrađen. Nova crkva Pohoda Blažene Djevice Marije podignuta je u Školskoj ulici i posvećena 2005. za vrijeme zrenjaninskog biskupa **László Huzsvára**. Arhitektura je vrlo slična onoj primijenjenoj tijekom izgradnje još tri banatske »male« crkve početkom XXI. stoljeća: u Vlajkovcu, Busenju i Dobričevu. Za razliku od mnogih naselja u Vojvodini kojima su katoličke crkve nakon II. svjetskog rata srušene, Velika Greda bilježi specifičan kontinuitet: staro »njemačko« sakralno zdanje je porušeno, no u istom selu je, u novim okolnostima, nakon 56 godina sagrađena nova katolička crkva. Rijetka bogoslužja se slave na mađarskom jeziku, a katoličkom pastvom upravlja župnik iz Jermenovaca.

Izvori: Feliks Mileker, Kosta Pantić i Dušan Belča: *Letopisi opština u Južnom Banatu*; Erős Lajos: *Adalékok a Zrenjanini-Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez*; Josef Wüst: *Lost Homeland Georgshausen*

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 81, 21. kolovoza 2004.

Po novom izbornom sistemu

Raspisani i pokrajinski izbori

Predsjednik Skupštine Vojvodine *Nenad Čanak* raspisao je 16. kolovoza izbore za zastupnike u pokrajinskom parlamentu za 19. rujna.

»Nadam se da će izborna trka biti fer i da neće biti kršenja izbornih pravila. Naša skupština u prethodnom mandatu bila je uzor kako treba raditi parlament, a nadam se da će to i u sljedećem sazivu biti zadržano i unaprijeđeno« kazao je Čanak na konferenciji za novinare u svom kabinetu. Na pokrajinskim izborima raspisanim za 19. rujna birat će se četvrti saziv vojvođanske skupštine od uvođenja višestranačja. Prvi izborni ciklus za pokrajinsku razinu održan je 1992. godine, a zatim 1996. i 2000. godine.

Rujanski izbori održat će se po novoustrojenom kombiniranom izbornom sustavu, koji je tad sam prvi i jedini put primijenjen na saveznom parlamentarnim izborima 1992. godine. Novi izborni sustav predviđa da se polovina, od ukupno 120 zastupnika u Skupštini APV, bira u 60 izbornih jedinica po dvokružnom većinskom modelu sa dva kandidata u drugom krugu, a druga polovina po proporcionalnom modelu, uz izborni cenzus od 5 posto, koji neće važiti za nacionalne manjine, a u kojem će Vojvodina biti jedna izborna jedinica.

Za stranke nacionalnih manjina važit će »prirodni cenzus«, a koji će, u zavisnosti od odziva građana na izbore, iznosi između 12.000 i 18.000 glasova.

Odlazeći skupštinski saziv konstituiran je poslije izbora 24. rujna 2000. godine, koji su održani po dvokružnom većinskom izbornom sustavu sa tri kandidata u drugom krugu, ustanovljenom 1996. godine. Na tim izborima vlast u Pokrajini osvojio je osvojila koalicija DOS, osigurala čak 117 mandata u vojvođanskom parlamentu, ali je Demokratska stranka Srbije ubrzo istupila iz koalicije i sa svojih 14 zastupnika do kraja mandata djelovala kao oporbena partija. Okosnicu vojvođanske vlasti u prethodne četiri godine činila su Demokratska stranka, Liga socijaldemokrata Vojvodine i Savez vojvođanskih Madara.

Na rujanskim izborima se tri stranke neće, međutim, nastupiti jedinstveno, nego će LSV predvoditi koloru od devet vojvođanskih stranaka autonomističke opcije, dok su DS i SVM bliži dogovora o formiranju izborne koalicije.

Sve o pokrajinskim izborima na internetu

NOVI SAD – Pokrajinska izborna komisija pripočava da je utvrdila zadatke za provođenje izbora za zastupnike Skupštine Vojvodine.

U priopćenju se navodi da su obrasci za provođenje pokrajinskih izbora dostupni na Internet-stranici Pokrajinske izborne komisije, na adresi http://www.izbornapv2004.info.

PIK dodaje da se njene prostorije nalaze u zgradi Skupštine Vojvodine, a da sva obavještenja u vezi sa provođenjem pokrajinskih izbora mogu biti dobivena na telefon 021/ 456-010 i 021/ 456-012 od 8 do 20 sati.

Hrvati za više žena u politici

Jedno od posljednjih istraživanja o udjelu žena u politici proveo je Centar za ženske studije uoči posljednjih parlamentarnih izbora u Hrvatskoj. Prema rezultatima građani su skloniji većem stupnju zastupljenosti žena nego predlagatelji izbornih lista. Istraživanje provedeno na uzorku Grada Zagreba pokazalo je da oko 61 posto anketiranih smatra kako u političkom životu Hrvatske ne sudjeluje dovoljno žena, 84 posto smatra da se žene trebaju baviti politikom, 85 posto tvrdi kako im pri izboru političkih kandidata nije važan spol, te kako bi prihvatilo ženu premijerku i glasovalo za ženu predsjednicu države, dok 54 posto smatra da političari u svojim javnim istupima ne tretiraju političarke kao sebi ravnopravne. Podzastupljenost žena u politici za više od polovine ispitanika jest značajan indikator diskriminacije žena u Hrvatskoj. Također, istraživanja javnog mnijenja u Hrvatskoj pokazuju kako u Hrvatskoj postoji svijest o nedostatnosti ženskih kandidata na izborima, odnosno njihovoj nedovoljnoj prisutnosti na listama političkih stranaka.

Održana prva »Subotička brazda«

Natjecanje oračа, druženje i učenje

Prvo natjecanje u subotičkoj regiji »Subotička brazda« organiziralo Udruženje poljoprivrednika Subotice

Piše: Jasminka Dulić

Prvo natjecanje oračа u subotičkoj regiji pod nazivom »Subotička brazda« organiziralo je Udruženje poljoprivrednika Subotice prošle subote na parceli *Marka Jurumarovića* na Čantavirskom putu. Takmičenje je počelo uz kišu, te je nešto manji broj sudionika od očekivanih učestvovao u njemu, ali se uz bolje vrijeme nakon kišnog »otvaranja« uspješno završilo.

»Komisija je pri ocjenjivanju gledala dubinu, pravac, izgled u vratine, ulaz i izlaz, izgled sloga, izgled razora i opći izgled parcele, dok se brzina nije uzimala u obzir. Prvu nagradu je osvojio *Ivan Šarčević*, drugu *Saša Stipić* i treću *Siniša Vojnić*. Nagrađeni su novčanim nagradama«, rekao je predsjednik komisije za ocjenjivanje *Ivan Vojnić Purčar*.

PRVI PUT UZ KIŠU: Agronom i jedan od organizatora takmičenja *Pavle Kujundžić* je kazao: »Udruženje poljoprivrednika Subotice organiziralo je prvi puta

Skupština Srbije proslijedila zastavu Srbije

Novi državni simboli privremeni i neobvezujući

Kiosci

Stara fotografija kioska pored Željezničkog kolodvora u Subotici budi sjećanja na neka davna vremena kada su ove, najčešće improvizirane (lim, plastika) mini trgovine naprosto dominirale gradskim ulicama. Dodatna inspiracija bio je i elaborat o privremenim objektima u gradu Subotici i kupalištu Palić koji je svojevremeno (1969.) uradio subotički Zavod za urbanizam i geodeziju. Prema navodima ove studije 1968. godine u gradu je postojalo 102 kioska, a godinu dana kasnije pridodan je još 41 privremeni objekat (u najvećem broju na današnjoj Mliječnoj tržnici). Pa sam tako osjetio potrebu napisati nešto o ovim objektima koji su bili neraskidivi dio naše urbane prošlosti. Zbog toga ova moja priča pomalo zalazi u okvir osobne memorabilije i dotiče se samo određenih kioska iz moje mladosti.

Najranije djetinjstvo sam proveo u Kertvarošu, u crveno-bijelim četverokatnim kulama preko puta Elektrovojvodine i jedno od najranijih sjećanja vuče me na početak sedamdesetih godina prošloga vijeka kada sam skupa s roditeljima često odlazio do limenog kioska pored *Trgoprometove* samousluge. Tata je redovito kupovao dnevni tisak (*Politika*, *Sportske novosti*), mama ilustrirane tjednike (*Bazar*, *Svijet*), a ja nisam propuštao priliku da se, uz svoje stripove, redovito dodatno 'ogrebem' za neku sitnicu tipa samoljepive sličice, žvakaće gume *bazooka* i sl.). Budući da mi je i baka s očeve strane stanovala u našem neposrednom susjedstvu, često sam i s njom pohodio ovaj 'magični' kiosk, koristeći se već navedenom tehnikom 'žicanja'. I tako sam se, već odmalena, 'navukao' na kupovinu u privremenim objektima – gradskim kioscima i upražnjavao ovu aktivnost praktično sve do njihovog nestanka sa subotičkih ulica. Jer, kiosci su mi jednostavno ušli 'u krv'.

Kada sam krenuo u prvi razred osnovne škole (*Jovan Jovanović Zmaj*) na Radijalnom putu gdje sam na samom početku istoga i stanovao na broju 3 (Ulica Aleja maršala Tita), silom prilika 'morao sam promijeniti kiosk'. Sada sam, bez roditeljske pratnje, išao u kupovinu do tzv. privremenog trgovačkog objekta koji se nalazio na završetku Ulice Dimitrija Tucovića (Borovo ulica) i praktičnog početka Radijalca (danas se tamo nalazi veliki kružni tok). Od mjesečnog džeparca redovito sam kupovao stripove i žvake, ali i autobusne karte s kojima sam 'šesticom' putovao do stadiona *Bačke*, gdje sam trenirao nogomet. Kiosk je bio mnogo veći (za razliku od onog u Kertvarošu koji postoji i dan danas) i često sam morao čekati u redu, osobito u ranijim jutarnjim satima kada su tvornički radnici prije posla kupovali 'bombice' ('unuče' od milja, mala staklena boca od 1 dcl) pelinkovca, vinjaka i rakije. U srednjoj školi (Gimnazija) počeo sam redovito kupovati *Sportske novosti* (čitao za vrijeme škole) i u dogovoru s trgovkinjom, kao stalna mušterija, imao ostavljen (rezerviran) primjerak na strani. Kao već stariji srednjoškolac, zimi sam poput mnogih svojih vršnjaka, volio ići gledati hokejaške susrete *Spartaka* na Gradskom klizalištu, ali gotovo niti jedan moj odlazak nije prošao bez obvezatnog bureka u malenom kiosku koji se nalazio s lijeve strane zgrade Sokolskog doma (nekadašnje kino *Jadran*). Kiosk je bio usput, burek odličan način da se zagriješ osobito ako je bila hladnija zimska večer. Kada sam počeo izlaziti u grad i sjedeti na *Majmunu*, sati kvalitetnog gluvarenja i beskonačnih razgovora s prijateljima istomišljenicima kvalitetno su obogaćivani grickanjem suncokreta i sjemenki od bundeve. 'Crne' i 'žute' špice kupovale su se u prigodnim kioscima (u Ulici Matije Gupca, kod nekadašnje srednje škole *Svetozar Marković*, a tako je i danas (kiosk na početku Radijalca). Odlaskom na studije (Osijek) često sam putovao vlakom i prije ukrcavanja kupovao sam tisak na kiosku u Lenjinovom parku (donedavno je bio još tamo, ali je zatvoren).

Subotički kiosci ostaju neraskidivi dio naše zajedničke prošlosti i poveznica nekih starih s današnjim modernim vremenima.

D. P.

XIX. *Etnokamp*

Na, oko i o salašu

Završen je XIX. *Etnokamp* Hrvatske čitaonice koji je okupio više od stotinu djece i gotovo 80 volontera. Održan je od 10. do 14. kolovoza u župi sv. Roka u Subotici, a na završnoj priredbi posljednjeg dana prikazano je sve ono što su za ovih pet dana napravili i naučili.

Tema koja se provlačila kroz 12 radionica i sam boravak na *Etnokampu* bila je »Život na salašu«. O salašu, o životu na njemu nekada i sada, ali i brojnim običajima, alatkama, svakidašnjem priboru govorilo se u radionicama kreativno-manualnim, duhovnoj, dramskoj, glazbenoj (tamburaškoj i pjevačkoj), kuharskoj, folklornoj...

Tako su sudionici posjetili i *Etnosalaš* u Đurđinu, ali i salaš obitelji **Ivone** i **Željka Ivkovića Ivandekića** koji su im pokazali kako danas diše i živi jedan salaš. A na salašu za mnoge prvi susret s konjima, kravama, teladima, čardakom, traktorom, a ono što je bilo najzanimljivije je-

ste vožnja u traktorskoj prikolici i promatranje kako se muzu krave.

Djeca su imala priliku i vidjeti, odnosno sami probati kako se kiseli *kiselna* (kiselo mlijeko), kako se *zakuvava* tijesto i pravi *baratfile* ili u narodu poznato i pod nazivom *fratrovske uši.* No, ne samo da su pravili nego su sve ove delicije u slast i pojeli. Naučili su plesati i pjevati stare tradicijske igre i pjesme, izrađivati košare, straničnike ukrašene slamom, pravili su od platna kokoši i pijetlove koji su svima bili sjajni, izrađivali su i gipsane salaše i uz pomoć 3D olovke pravili *đeram*, drva i puno tog što su vidjeli na pravom salašu. Izrađivali su i male *korovske* metle, heklali ukosnice, izrađivali prstenje, konje od drveta i konopca, *čardak* od slamčica i drveta, privjeske za ključeve u obliku raznih domaćih životinja, te su uz pomoć računala izrađivali vlastite kolaže slika sa salaša koje su otisnuli na metalnim *lončićima* i platnenim tor-

bama. Sve nastale uratke pokazali su na završnoj priredbi, kao i sve ono što su naučili plesati, igrati, pjevati, te glumiti. Polaznici dramske sekcije su za ovo kratko vrijeme uspjeli pripremiti kratki igrokaz autora **Marjana Kiša** pod nazivom *Salaš 777.*

Kako već godinama unazad biva, sudionike *Etnokampa* posjetio je i *Hrcko* koji im je donio torte kako bi se zasladili i dogovorili da će i u narednoj školskoj godini čitati *Hrcka* i slati mu svoje radove, kao i svoje detektivske odgovore.

Završnoj priredbi prethodila je sveta misa zahvalnica u crkvi sv. Roka koju je predvodio biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**, u zajedništvu sa župnikom ove župe mons. dr. **Andrijom Anišićem**, koji je *Etnokampu* otvorio vrata župe i primio, kako su na priredbi djeca rekla gotovo dvjesto duša i 400 noga koje su pretrčale dvorište, kao i župnu dvoranu.

Završnom programu je nazočila i predsjednica HNV-a i saborska zastupnica **Jasna Vojnić** koja je pozdravila okupljene i zahvalila svima, a napose predsjednici Hrvatske čitaonice **Bernadici Ivanković** za njen neizmjeran trud i požrtvovnost u radu s djecom.

»Iza nas je još jedan *Etnokamp* i ono što je potrebno naglasiti jeste da su proteklih dana s djecom radili i mnogi volonteri, bez kojih sve ovo ne bi bilo moguće. Neki su tu bili svih pet dana, neki nekoliko sati, ali svačiji doprinos je značajan i hvala im na tome. Ono što me posebno veseli jeste da smo i ove godine uspjeli suvremenim tehnologijama i metodama obraditi tradicijske teme. Djeci na taj način možemo približiti puno toga, a onda krenu brojna pitanja i njihovo interesiranje. S ponosom mogu reći da je najbolji pokazatelj našega rada to što danas, 19 godina poslije, na *Etnokampu* imamo djecu čiji su roditelji bili polaznici nekih od prvih *Etnokampova.* Djeca koja dolaze u *Etnokamp* su tu kao sudionici tijekom osnovne škole, potom puno njih ostaje kao volonteri, i na kraju sada već dolazimo u situaciju da su oni roditelji i dovode svoju djecu. Zapravo tako smo zaokružili našu priču o *Etnokampu* koji će sljedeće godine biti održan 20. put. Veseli me kad vidim da djeca koju smo morali smirivati u *Etnokampu* prije samo nekoliko godina, danas u ulozi volontera smiruju nove generacije i pokušavaju im objasniti ono što smo mi njima objašnjavali. Zapravo tada vidimo da nismo pričali u vjetar i da sve ono što smo radili ima smisla, pa neka tako bude i nadalje«, rekla je za naš tjednik Bernadica Ivanković.

A da sve ima smisla najbolje govore djeca i njihovi iskreni osmjesi i pitanje – kada će opet biti *Etnokamp*?, jer nisu ovdje samo učili i stvarali, nego se igrali, družili, zbližili i stvarali nova prijateljstva i uspomene koje će još dugo pamtiti.

Održavanje ovogodišnjeg *Etnokampa* pomogli su: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Grad Subotica, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, STR *Hit Voće*, Mesara *Tina*, NIU *Hrvatska riječ*, *Podravka*, *Voda voda* i drugi.

Ž. V.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m^2 + 35m^2, idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske.
Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni.
Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdrastveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m2, uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m^2
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m2 u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4608
ounz@vojvodina.gov.rs

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice objavljuje

JAVNI POZIV
za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »ĽUDEVÍT MIČÁTEK«

Tekst javnog poziva se objavljuje u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Javni poziv se objavljuje 31. 7. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijedloga istječe 31. 8. 2026. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 25. 8. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.
Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.
Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.
Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:
– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*
Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta.
Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Za kotačima moje omiljene putospisateljice

Mjesto gdje kamen pamti

Usred goleme australske pustinje, gdje se horizont čini gotovo beskrajnim, iz ravne crvene zemlje izranja golema stijena. Ne treba joj ni grad, ni cesta, ni neki poseban znak da bi privukla pažnju. Dovoljna je sama ona. I baš oko nje, u svojoj avanturi kroz Australiju, ovih dana pedale okreće **Snežana Radojičić**, a ja joj se želim približiti pisanjem.

Uluru se uzdiže 348 metara iznad okolne ravnice, a njegov je obod dug oko 9,4 kilometra. Ovaj golemi pješčenjački monolit oblikovali su milijuni godina geoloških procesa, erozije, vjetra i vode. Ono što danas vidimo zapravo je samo dio mnogo veće stijenske mase koja se proteže duboko ispod zemlje. A onda se dogodi kiša. U jednom od najsušnijih dijelova Australije kada stigne voda, Uluru pokazuje sasvim drugo lice. Slijeva se niz njegove strme strane i može stvarati slapove visoke i do stotinu metara. Pukotine, udubine i špilje oko podnožja također svjedoče o dugotrajnoj igri vode i kamena. No Uluru nije samo geološko čudo.

Stijena koja priča

Za Aboridžine, tradicionalne vlasnike ovog kraja, Uluru je živi kulturni krajolik. Njihov odnos prema zemlji temelji se na Tjukurpi – sustavu zakona, znanja, duhovnosti i priča koje povezuju ljude, životinje, biljke i zemlju. Prema predaji, njihovi preci su putovali ovim krajolikom, oblikovali ga i ostavili pravila prema kojima se živi. Njihove priče nisu zapisane samo u knjigama. One su utkane u stijene, špilje, vodene površine i staze kojima se danas kreću posjetitelji. Zato je Uluru za Aboridžine mnogo više od stijene. Ovo je sveto mjesto u vjerovanju i kulturi Aboridžina, vezano za njihov mit o stvaranju svijeta nazvanom Vrijeme snijevanja. Ono što turist vidi kao spektakularan prizor, za njih je mjesto s vlastitim sjećanjem i značenjem. I upravo je to ono što Uluru čini toliko zanimljivim, pred njim se sudaraju dva načina gledanja na isti krajolik.

Od Ayers Rocka do Ulurua

Danas gotovo svi koriste ime Uluru, ali nekada je svijetu bio poznat kao Ayers Rock. Ime su mu dali europski istraživači u 19. stoljeću, a tijekom desetljeća mjesto je postalo jedno od najpoznatijih australskih turističkih atrakcija. No, povijest nije bila jednostavna. Godine 1985. tradicionalnim vlasnicima Aṉangu, aboridžinskom narodu, vraćeno je vlasništvo nad nacionalnim parkom Uluru-Kata Tjuta. Parkom se danas zajednički upravlja s australskim vlastima, a ta je promjena označila važan trenutak u priznavanju tradicionalnog odnosa Aṉangu naroda prema zemlji.

Još je vidljiviji simbol te promjene odluka o penjanju na Uluru. Godinama su se turisti uspinjali na vrh stijene, iako su Aṉangu desetljećima molili posjetitelje da to ne čine jer je Uluru za njih sveto mjesto. Od 26. listopada 2019. penjanje je trajno zabranjeno.

Uluru ima društvo

Ako je Uluru samotnjak, nije baš sasvim sam. Oko 32 kilometra dalje nalazi se Kata Tjuṯa, skupina od 36 golemih kamenih kupola. Najviša se uzdiže oko 500 metara iznad okolne ravnice, a staza Valley of the Winds vodi kroz dramatične prolaze između njih.

Zajedno, Uluru i Kata Tjuṯa, čine nacionalni park koji je 1994. upisan na UNESCO-ov Popis svjetske baštine zbog svojih iznimnih prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Iako na fotografijama pustinja često izgleda kao beskrajno prostranstvo crvene zemlje i ničega više, ovaj krajolik itekako živi. Ovdje rastu brojne biljne vrste, žive ptice, gmazovi i sisavci, a tradicionalno znanje Aṉangu uključuje poznavanje hrane, vode, ljekovitih biljaka i načina upravljanja zemljom.

Možda je zato najljepše Uluru promatrati bez žurbe. Ujutro je drugačiji nego pod podnevnim suncem, a predvečer ponovno mijenja boju. Crvena prelazi u narančastu, ružičastu, ljubičastu i tamnu boju pred noć. Stijena koja je cijeli dan izgledala golemo i nepomično odjednom djeluje gotovo živo. I tada postaje jasno zašto Uluru nije samo jedno od najpoznatijih mjesta Australije. On je spoj prirode i kulture, geologije i sjećanja, prošlosti i sadašnjosti. Spoj za divljenje i strahopoštovanje.

G. K. M.

Hrvatski klubovi igraju 1. HNL i euro kupove

Dva kolosijeka

Kada se izbori pravo igranja međunarodnim klupskim natjecanjima pod okriljem UEFA-e, onda svakotjedna ljetna rutina postaje kontinuirano igranje u ritmu utorak – petak ili subota (kvalifikacije Lige prvaka) ili četvrtak – nedjelja (kvalifikacije Lige Europe ili Lige konferencije). Tri preostala hrvatska predstavnika *Dinamo*, *Hajduk* i *Rijeka* (*Varaždin* je ispao u 2. kolu kvalifikacija za LK) izborili su plasman u play off (posljednju finalnu rundu) kvalifikacija za plasmane u skupine svojih natjecanja i idućeg tjedna bit će poznato jesu li uspjeli uspješno finiširati ovo naporno nogometno ljeto. Jer, u međuvremenu počelo je natjecanje i u domaćem prvenstvu 1. HNL.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Dinamo

Aktualni prvak *Dinamo* ima za posljednju prepreku u plasmanu za skupinu najjačeg euro klupskog natjecanja (Liga prvaka) solidnu momčad norveškog prvaka *Vikinga*. Dva susreta (prvi se igrao u utorak, 18. kolovoza u Zagrebu), a uzvrat je tjedan dana kasnije u Norveškoj, pokazat će jesu li *modri* zbilja kvalitativno spremni pokazati snagu za mjesto među europskom elitom. Po prikazanim igrama tijekom ovog europskog ljeta, izuzev kratkog pada koncentracije tijekom prvog poluvremena protiv *Thuna* (Švicarska) kada su na svom Maksimiru gubili 0:2, generalno i objektivno gledano Hrvatska bi morala imati predstavnika u Ligi prvaka za predstojeću sezonu 2026/27.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Hajduk

Momčad koju predvodi sve više osporavaniji i već nekoliko puta od cijelog Poljuda izviždani urugvajski trener **Gonzalo Garcia**, u dvomeču protiv *Rakowa* (Poljska) ima priliku učiniti što dugo, dugo nije. Izboriti jesen u Europi. Istina, već sada je plasmanom u posljednju rundu kvalifikacija za Ligu konferencije napravila još jedan golem iskorak, ostajući u Europi i iza Velike Gospe. Ždrijeb je Splićanima donio momčad istih financijskih i kvalitativnih potencijala, mogao je biti i lakši (protivnici iz tzv. trećeg nogometnog svijeta), ali i znatno teži kako je to prijašnjih godina znalo biti (rivali iz Liga petice). Trenutak istine je na *Hajdukovcima* i sada je prilika da opravdaju svoje časno ime i svima pokažu kako hajdučko srce još uvijek junački bije. Kada je najviše potrebno.

Rijeka

Prema kvalitativnim pokazateljima *Rijeka* ima najtežeg rivala u posljednjom kvalifikacijskoj rundi, momčad *Midtylanda* (Danska) i treneru **Matjažu Keku** će trebati puno znanja i sreće ukoliko želi izboriti željeni cilj. Ali, Riječani su pokazali kako znaju igrati kada je to najpotrebnije. Imaju iskustvo osvajanja trofeja (domaće prvenstvo i Kup), isto tako i međunarodno iskustvo igranja u skupinama europskih natjecanja, čak i prolaska istih u izlučno razigravanje. Želimo vjerovati i nadati se kako će to protiv skandinavskih rivala i pokazati.

1. HNL

Tri su prvenstvena kola najjačeg klupskog nogometnog razreda iza nas. *Dinamo* je jedini od tri hrvatska euro predstavnika još uvijek maksimalan (2 pobjede iz 2 susreta, uz odgođeni derbi protiv *Rijeke*), uz činjenicu kako još nije niti primio gol na domaćoj sceni. *Hajduk* je kiksao u prva dva kola (gostujući poraz protiv *Varaždina* i domaći remi s *Istrom*), ali je nedjeljna gostujuća pobjeda protiv uvijek neugodne *Gorice* navještaj boljih rezultatskih dosega u 1. HNL. *Rijeka* je na 50 posto uspješnosti (pobjeda i poraz, uz susret manje) i čini se kako joj je fokus (kao i *Hajduku*) na možebitnom plasmanu u skupinu Lige konferencije. U biti to je samo tek »suhi« početak duge prvenstvene utrke koja će trajati sljedećih mjeseci, a trenutačni apsolutni fokus ipak je na međunarodnoj sceni i igri na tzv. dva kolosijeka.

D. P.

KOŠARKA

Hrvatski kadeti prvaci Europe B

Mladi košarkaši Hrvatske osvojili su naslov prvaka Europe u Diviziji B i uspjeli se vratiti u najjaču Diviziju A. Izbornik je nekadašnji reprezentativac **Roko Leni Ukić**, a zanimljivo je kako je za najboljeg igrača prvenstva izabran njegov sin **Luka Leni Ukić**.

TENIS

Dodig prijavio popis

Izbornik Davis Cup reprezentacije Hrvatske **Ivan Dodig** prijavio je popis tenisača koji će igrati protiv Njemačke u susretu 2. kola kvalifikacija za plasman na završni turnir momčadskog prvenstva svijeta. U Halleu bi trebali zaigrati: **Marin Čilić**, **Dino Prižmić** (singl), te **Nikola Mektić** i **Mate Pavić** (parovi).

POGLED S TRIBINA

Hrvatska atletika

Pomalo neočekivano, ali nakon zlatne olimpijske medalje u Rio de Janeiru 2016. uvijek čekane, najbolja hrvatska bacačica koplja **Sara Kolak** osvojila je zlatnu medalju na nedavno završenom Europskom prvenstvu u Birminghamu (Engleska). Pobjednički hitac od 62,43 m izbacila je već u prvoj seriji, zasjela na prvo mjesto i ostala nedostižna do posljednje serije. Odličnu formu najavila je još u kvalifikacijama kada je bacila 60,82 m i sigurno se plasirala u finale ženskog koplja. A onda je, na radost svih ljubitelja hrvatske atletike, uspjela osvojiti još jednu zlatnu medalju, ukupno 10 koliko su ih uspjeli osvojiti hrvatski predstavnici na EP-u od 1992. godine. Naravno, među njima dominira nenadmašna **Sandra Perković**, danas udana **Elkasević** (bacanje diska) koja ih u svojoj riznici ima čak sedam uzastopnih (od Barcelone 2010. do Rima 2024.), a uz nju prva mjesta na prvenstvu Starog kontinenta svajali su još, osim Sare Kolak, i **Blanka Vlašić** (skok u vis) i **Filip Mihaljević** (kugla). Kolekciju ostalih medalja (3 srebra i 3 bronce) dopunio je **Marino Bloudek** osvajanjem srebrne medalje u utrci na 800 metara, pridruživši se još srebrnima **Siniši Ergotić**u (skok u dalj) i **Matei Parlov Koštro** (maraton). Dodajmo još kako Hrvatska ima i 3 bronce na EP-ima: **Branko Zorko** (1500 m – što je bila i prva povijesna medalja za Hrvatsku – Helsinki 1994.), **Ana Šimić** (skok u vis) i Sara Kolak (koplje, Amsterdam 2016.). Ova dva vrijedna rezultata s posljednjeg Europskog prvenstva zorno dokazuju kako Hrvatska i dalje ima lijepu atletsku budućnost, te da bi se trebalo više ulagati u »kraljicu sportova«.

D. P.

Foto: HINA/ Tomislav PAVLEK

Umotvorine

* Jako je važno vratiti sramotu u modu.

* Samo dvije sile ujedinjuju ljude – strah i interes.

* Laž se brani riječima, istina vremenom.

Vicevi, šale...

Upoznao ženu svog života. Ona pristala da se uda poslije pet dana.
Oduševila se kad je čula da ima firmu od 100.000 radnika.
A on drži pčele.

Na razgovoru za posao:
– Zašto tražite tako veliku platu kad nemate iskustva?
– Pa, logično, posao je mnogo teži kada ga ne znaš raditi.

Aforizmi

* Laž je postala toliko normalna da se ljudi uvrijede kad kažeš istinu.

* Zli ljudi ne mijenjaju narav ni kad se s njima lijepo postupa.

* Kada vidim tko je sve siguran u sebe, grlim i ljubim svoje nesigurnosti.

Vremeplov – iz naše arhive

***Dužijanca*, 2006.**

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Lađarski lek

U prošlosti lađarilo se. Bile lađe za pesak i ranu, bilo i veliki, jednu galiju vukli sa dvadeset konja. Tako na jednu pala drvena ćuprija, a lađa održala ćupriju i ništa – tolka je bila – samo bila malo podrobljena.

Išlo se po Morišu i po Tisi, pa dole u Dunavu i po Tamišu. Patili ljudi, patili siroti konji još više vuku po bregu. vuku, a kad zapne lađari tuku, a paori viču:

– Lađari lađu vuku, oće konje da potuku!

Jedan momak išo sa ocom po lađama, a otac bio jako strog. Pesak se sam dokoturo po Morišu do Makove, pa ga lađarili na sve strane. Jedared noćili oni pod Čongrad blizu Križa, a kod Križa bilo najopasnije. Otac zajutra rano viče sina da iznese zob za konje. Imali su veliku vedru, a mraz bio s prsta i kako će momak zaititi s vedrom sklizne s lađe i bu! strmoglavce u vodu. On bio u jesenje odelo i u opanke. Kad su ga izvukli, nije umo da govori tako drće, a otac strog ko uskrsni post – ništa ne gledi nego samo pohteva:

– Zob konjima!

Stari puši lulu i da si ga seko bricom on bi i onda kreno lađu. Momak sav bio mokar, a stari:

– Bidni u kuću pa drći kolko oćeš, a sad si na ladu.

Kad je momak dao zob, oni odeše s peskuljanom. Stigli prid noć, tek onda odu u birc. a momak još mokar kad je mraz stego vodu. Seli oko pećke na banak, odelo se pari, a momak lepo drće. Otac će sad pića, birtaš nosi, momak popio valjda vedru pića, al drće pa drće.

Stari sad vidi da je momak zaradio bolju. Na sreću jedanput dođoše majstori s vašara, a s njima putuje i jedan doktorat. Otac će ga odma zvati. U ono staro vreme doktorati nisu imali pozor na sve.

– Šta je tebi? – pita momka.

Onaj lepo drće do pećke, volo bi da kaže, a ne može.

– Celi dan je mokar, pao je u vodu – kaže otac.

Doktorat onda naredi:

– Raskopčajte ga dole.

Gledi: sve do gaća mokro! Gledi, gledi, jedamput došo do svićnjajca.

– E, kad si se već sav pokvasio što si ostavio da ti je svićnjak suv! Bićeš šugav i ovu godinu kad se nisi okupo da ti je i svićnjak mokar.

I gotov lađarski lek.

Rukovet, br. 2, 1988.

Rič po rič Piše: Željko Šeremešić

Živa a mrtva

Donela baka Janja baš fain za počastit. Friške, još vruće zabunite gibanice, nikakog likera i soka od višanja. »Baka Janjo, otkal sade ovo? Rad čega častite? Da s u kuće niste štagod ponovili? Nisam ništa čula? Koja j hasna?«, pita, koć drugi neg strina Evča. I baka Tonka će: »Stvarno Janjo, kaka j hasna? Da s niste štagod oparili?«. Baka Janja pruža ruke k nebu pa će: »Kaka j hasna? Pa ona najveća. Čeljadi, ja živa«. Strina Evča usmi. Ne može se sustavit. Zavatilo ju i štucanje. Saće se još i ugušit. Nikako s sustavila pa će ope kroz smi: »Baka Janjo, kako ja vidim vi cigurno možda nećete ni umrit. Živićete ko gavran jel ko kornjača. Kornjače najdužje živu, kako sam digod čula«. Baka Janja ju sam tako prostriljila ispod obrva, pa će: »Evo ovako j bilo. Zadrimljem u po dana i za nepovirovat čeljadi, sanjam da sam umrla. Da sam mrtva. Razumite?«. Ope strina Evča usmi. Ope će: »Baka Janjo, ovo prvi put čujem. Pa ko još sanja da j mrtav? Kako? I šta mož sanjat ako s mrtav? Šta mož vidit i čut ako s mrtav? Ovo što vi divanite to na svitu nema«. I baka Tonka divani da j ovako štagod prvi put čula. Kogot živ a da j mrtav: »Janjo, otkal ti smrt došla uglavu? Pa još da s ti umrla. Lipo j rekla Evča ovo za gavrana i kornjaču. Jest da ni baš tako morala al neće grom u koprivu, kako s kaže. Ta tebe Janjo ni vrag ne fali«. Baka Janja nastavlja: »Študirala sam ja otkale mi to došlo. I cigurno j ovo. Niki dan smo se u kuće divanili kako skoro poslidnji dva miseca ni bilo sarane u selu. Niko ni umro. Kako s ove vrućine ni ne umire se. Vala teško iđe duša iz tila navu vrućinu. Teško i umrit. I glete onda ka j krenilo. Nadan po jedno pa i dvoj bacu kašiku. Odu nanaj svit kako b rekla. I vala mi to došlo u san. Ajd što j došlo al umrla ja«. »Dobro, aj da čujemo kako j to kasi živ a mrtav«, ope će kroz smi strina Evča. Baka Janja već bisno nastavlja: »Sam se ti smi Evča. Ovako j to bilo kasi mrtav. Barem kod mene. I ne znam zašto sam umrla al znam da su mi metnili u sanduk i kako b rekla ko prija u pridnju sobu. Ležim, oče ne mogu otvorit al sve čujem. Čula ko j najviše plako, i jauko. Ko mi došo vidit pa mi faljio. Al bome bilo j i taki što s mi ogovarali. I to onako. I to oni što nikad ne b pogodila da s taki. Taka mrtva sam se osupnila i razbisila. Tila ja njima oma nabasanjit al nemož ništa kazat. Ta šta j imo ko mene ogovarat? Nema komu nisam pomogla. A sase ni oladila redovno nisam jedni već po mene. Čeljadi, ona da od mrtavca sve najlipše baš i ne stoji. Tu s vala sam u popu mož pouzdat. Kako ja znam sam on kad saranjiva o mrtavcu divani sve najlipše. I sam da znate, dok sam bila mrtva cilo vrime sam se Gospi moljila«. Saće i baka Manda kroz smi: »I ti se ojidila što ti ogovaru. Ta mrtavcu j i tako sve jedno«. »Znate šta, jedino mi svrbilo ispod pazuva al se nemož počešat«, divani baka Janja. Baka Marica pita: »I dobro, šta j bilo na kraju?«. Sase baka Janja smije: »Pa na kraju iza sna mi trgnu zvona. Oživim se. Glasu da j kogod umro. Čeljadi, od dragosti mi pristalo i svrbit. Draga Gospo fala što s pomogla. Kogod je umro al nisam ja. Živa sam«.

U NEKOLIKO SLIKA

Susret Petrovaradinaca ovdje i u svijetu

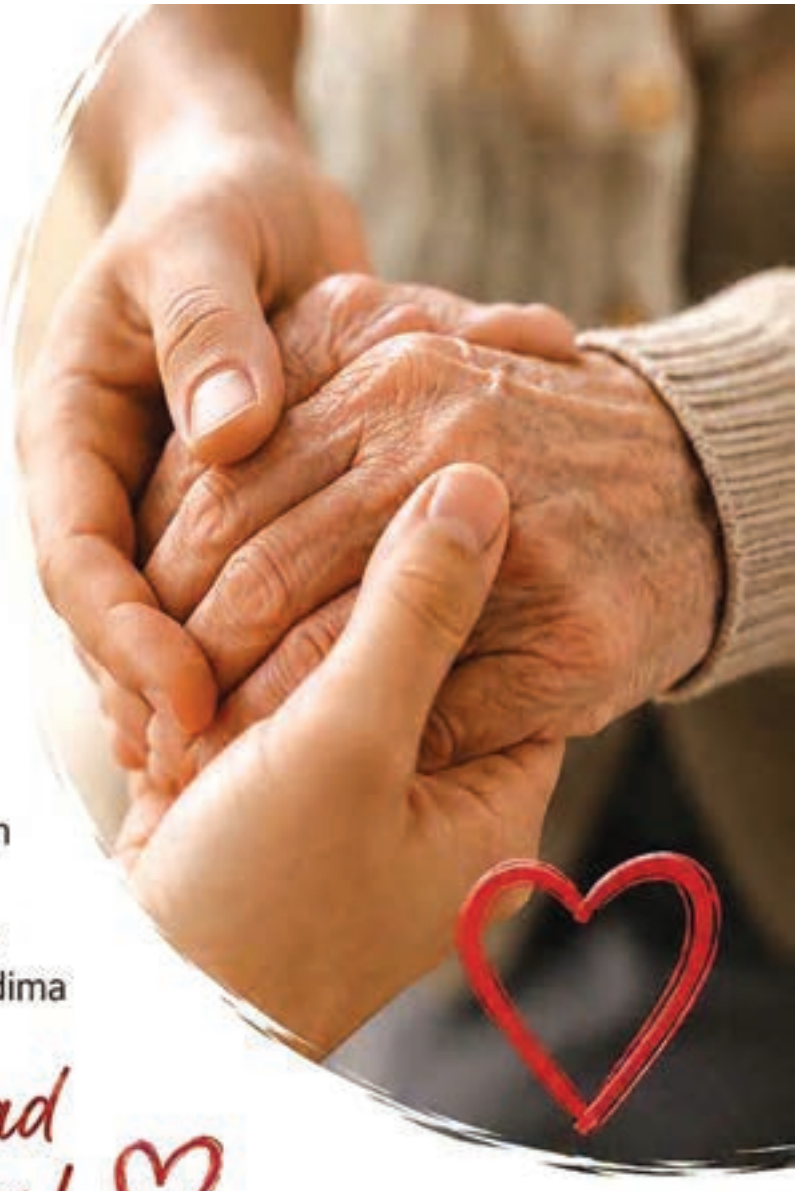

Caritas
SUBOTICA

“Šta god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste.”

Mt 25:40

Podržite **Caritas Subotica** svojom donacijom kako bismo mogli da nastavimo naš rad i pomognemo starijim, bolesnim, potrebitim ljudima i porodicama.

Podržite naš rad svojom donacijom!

STARIJIMA | BOLESNIMA | POTREBITIMA | PORODICAMA

NLB Komercijalna Banka ad Beograd

205-512025-08

Caritas Subotica

Zmaj Jovina 20.
24000 Subotica

024/559-139

caritas@astramail.rs

REBOOTING

#ЕУ ЗА ТЕБЕ

LETNJI BIOSKOP

NA OTVORENOM

SVAKOG DANA
u 20h
POČINJE PROJEKCIJA

MESTO PROJEKCIJE
ŠOKAČKA ETNO KUĆA
Narodne Odbrane 30

20.08.2026.
FILM ZA DECU

Ukoliko volite da slažete magične kutije uživaćete u filmu...

21.08.2026.
TINEJDŽERSKI FILM

Ukoliko voliš avanturu i misteriju ovo je pravi film za tebe...

22.08.2026.
PORODIČNI FILM

Da li ste ikada igrali igru sa roditeljima da vam kažu na sve vaše zahteve odgovor DA ...? Interesantno, duhovito i poučno za sve uzraste...

ULAZ JE BESPLATAN!

NA ULAZU ĆE BITI DONATORSKE KUTIJE ZA POMOĆ **IDAVIDU VIDAKOVIĆU**

ORGANIZUJU:
CENTAR ZA KULTURU I OBRAZOVANJE SONTA
I KPZH "ŠOKADIJA" SONTA

Центар за културу и образовање Сонта

ЈАВНА УСТАНОВА ЗАЈЕДНИЦА ЧАРТА "ШОКАДИЈА"

Grad Subotica, Uprava za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, na temelju članaka 34. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 94/24), objavljuje:

OBAVIJEST O ODLUCI O ODOBRENJU STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

10. kolovoza 2026. izdana je odluka pod brojem 002258016-2025-09693-004-081-380-001, kojom se odobrava studija procjene utjecaja na okoliš za projekt: »Izgradnja solarnog parka 'SunCarlito Alpha' na zemljištu«, na k.č. br. 36055/3, 36056/1 i 36057/1 u katastarskoj općini Donji Grad, Subotica (46.03572°, 19.68161°), u vlasništvu »SunCarlito Alpha« D.o.o., Subotica, Strossmayerova ulica br. 6, 24000 Subotica.

Studija sadrži sve elemente na temelju kojih se može procijeniti prikladnost predloženih mjera za sprječavanje, smanjenje i uklanjanje mogućih nepovoljnih utjecaja na stanje okoliša na lokaciji i u neposrednoj okolici tijekom provedbe projekta, u slučaju nesreće i nakon prestanka rada projekta. Studija je u skladu s relevantnim zakonima i podzakonskim propisima, s Odlukom o određivanju opsega i sadržaja Studije br. 001372554 -2026-09693-004-081-380-001 od 16.04.2026. i pripremljena je u skladu sa svim tehničkim normativima. Navedeni su svi izvori onečišćenja te su predložene metode za njihovo uklanjanje, kao i karakteristike opreme koja zadovoljava tehničke standarde.

Na temelju Studije i Odluke o odobrenju Studije, nositelj projekta »SunCarlito Alpha« d.o.o. Subotica, Strossmayerova ulica 6, 24000 Subotica, nalaže se da u potpunosti poštuje mjere zaštite okoliša i program praćenja utjecaja projekta na čimbenike okoliša (poglavlja 9. i 10. Studije) tijekom provedbe projekta, Studije), kao i uvjeti i suglasnosti drugih nadležnih tijela i organizacija pribavljeni u skladu s posebnim zakonom.

Pregled odluke i studije na koju je dana suglasnost može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska vijećnica, prvi kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati, kao i na mrežnoj stranici Grada Subotice na adresi: www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine/

Protiv ove odluke promotor projekta može pokrenuti upravni postupak pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana primitka odluke, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objave obavijesti o donesenoj odluci u medijima.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode br. 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica, podnoo je dana 1. 6. 2026. godine, pod brojem 002721272-2026-09693-004-081-380-001, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javnog vodovoda u ulicama Tetovska, Kanjiški put, Ludoška, Grobljanski put, Čede Žice, Kopaonička, Goce Delčeva, Partizanskih baza i Nadežde Petrović u Subotici«, na katastarskim parcelama br. 25502/1,16176, 16135/4, 16135/5,16192/8, 16192/7, 16191/2, 16185/2, 16184/2, 16183/3, 16182/5, 16182/8, 16182/7, 16181/4, 16181/6, 16180/3, 16180/4, 16179/5, 25511, 5324/1, 681/1, 5327, 5305/1, 19185/1, 19173, 19181, 5306/13, 5306/3, 5306/4, 5306/5, 5306/6, 19067, 19068/23, 19035/13, 26273 i 18976/38 k.o. Novi Grad, Subotica, na katastarskim parcelama br. 21574/9, 21421/6, 21362, 21422/4, 21425/3, 21425/1 i 21425/2 k.o. Stari grad, Subotica i na katastarskim parcelama br. 1451, 1547, 1450/3, 1449/2 i 8700/1 k.o. Palić, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronski na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektronskom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs .

U postupku odlučivanja, tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen obim i sadržaj, ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO
- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
- ☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**
- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
- ☐ 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povisati cijenu pretplata. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ
Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u **PDF**-u
Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**
AD MS Fil. Subotica
IBAN: **RS35325960160000218862**
NIU Hrvatska riječ
Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«
Preradovićeva 11, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:
NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs
@Radio.Marija.Srbije
@radiomarijasrbije

KONTAKT:
Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:
Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**
+ Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar**
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT *Astra Telekom* **011 44 22 009**

SASTALI SE ALASI I BEĆARI

TRADICIONALNA GASTRO MANIFESTACIJA U ORGANIZACIJI KUDH „BODROG“ U KUHANJU **RIBLJEG PAPRIKAŠA.**

SUBOTA
29. 8. 2026.

OD 18 SATI

DVORIŠTE KUĆE ČASNIH SESTARA, MONOŠTOR

PRIJAVA SUDIONIKA NA BROJ | 064 345 4807

TAMBURAŠI
FORTUNA

HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE U REPUBLICI SRBIJI

KUDH "BODROG"

HRVATSKA RIJEČ